

Riksdagens protokoll

1985/86:139

Protokoll
1985/86:139

13 maj 1986

Debatter m. m.

Tisdagen den 13 maj

De statliga förnyelsefonderna m. m.	4
Idrott, rekreation och turism	10
Närradionämnden och kabelnämnden, m. m.	20
Vissa kyrkliga frågor	24
Skatten på fartygsbränsle och flygbränsle	33
Ändrad försäljningsskatt på vissa personbilar	37
Aktiebeskattningen	44
Exportfrämjande åtgärder	59
Anslag till länsstyrelserna m. m.	61
Meddelande om frågor	
1985/86:544 av Margareta Persson (s) om förbud mot tävlingar i "dvärgkastning"	65
1985/86:545 av Lars De Geer (fp) om översvämningarna i Västerdalälven	66
1985/86:546 av Paul Lestander (vpk) om åtgärder för att mini- mera dioxinutsläpp från bilar	66
1985/86:547 av Paul Lestander (vpk) om åtgärder för att minska sårbarheten inom försvaret	67
1985/86:548 av Karl Boo (c) om planerna på att riva upp rälsen på delar av inlandsbanan	67
1985/86:549 av Margareta Persson (s) om socialstyrelsens praxis rörande tillstånd till sena aborter	67

Avgjorda ärenden

Tisdagen den 13 maj

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1985/86:12 Anslag till statlig personalpolitik m. m. 3

Kulturutskottets betänkanden

1985/86:19 Anslag till idrott, rekreation och turism

Prot.	1985/86:16 Anslag till kabelnämnden, m. m.	3
1985/86	1985/86:17 Anslag till kyrkliga ändamål m. m.	3
139		
	<i>Skatteutskottets betänkanden</i>	
	1985/86:20 Skatten på fartygsbränsle och flygbränsle	32
	1985/86:41 Ändrad försäljningsskatt på vissa personbilar	32
	1985/86:46 Aktiebeskattningen	32
	<i>Näringsutskottets betänkande</i>	
	1985/86:20 Vissa anslag inom utrikesdepartementets område	59
	<i>Bostadsutskottets betänkande</i>	
	1985/86:19 Anslag till länsstyrelserna m. m.	61

Tisdagen den 13 maj

Kl. 13.00

1 § Föredrogs och hänvisades
Motion
1985/86:563 till näringsutskottet

2 § Föredrogs men bordlades åter
Finansutskottets betänkanden 1985/86:22–28 och 31
Skatteutskottets betänkanden 1985/86:45 och 47
Utrikesutskottets betänkanden 1985/86:17, 21, 26 och 31
Socialförsäkringsutskottets betänkande 1985/86:17
Jordbruksutskottets betänkanden 1985/86:16, 19, 21 och 22
Arbetsmarknadsutskottets betänkanden 1985/86:16 och 17

3 § Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande
1985/86:12 om anslag till statlig personalpolitik m. m. (prop. 1985/86:100
delvis) samt

kulturutskottets betänkanden
1985/86:19 om anslag till idrott, rekreation och turism (prop. 1985/86:100
delvis),
1985/86:16 om anslag till kabelnämnden, m. m. (prop. 1985/86:100 delvis)
och
1985/86:17 om anslag till kyrkliga ändamål m. m. (prop. 1985/86:100 delvis).

Anf. 1 TALMANNEN:

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 12 samt kulturutskottets betän-
kanden 19, 16 och 17 kommer att debatteras i nu nämnd ordning.
Voteringarna äger rum i ett sammanhang efter avslutad debatt.

Först upptas alltså arbetsmarknadsutskottets betänkande 12 om anslag till
statlig personalpolitik m. m. I fråga om detta betänkande hålls gemensam
överläggning för samtliga punkter.

Anf. 2 ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Vi skall nu debattera personalpolitiken rörande 500 000 statstjänstemän. Ämnet är mycket stort. Frågorna är betydelsefulla för alla dessa anställda. Jag tänker exempelvis på de statstjänstemän som oroar sig över politikernas tal om den alltför stora offentliga sektorn. Statens kaka är liten men säker, sade man förr. I dag är den kanske inte lika säker.

Oroa er inte i onödan, skulle kunna vara ett råd. När vi säger så betyder det inte att man som statstjänsteman kan fortsätta i gamla hjulspår. Men i ett arbetsliv som kännetecknas av snabba och mer eller mindre omvälvande förändringar av olika slag krävs aktivitet, flexibilitet och vilja till utveckling.

Det råder politisk enighet om att människor skall ha ett arbete och att ingen skall ställas på gatan. Det råder också enighet om att den enskilde anställde, i det här fallet statstjänstemannen, i möjligaste mån skall tillägna sig beredskap för eventuella kommande förändringar inom sitt yrke eller inom sitt arbetsområde.

Jag har tidigare i kammaren fördjupat mig i olika personalpolitiska spörsmål. Jag har bl. a. understrukt vikten av att vi slår vakt om välutbildade och kvalificerade befattningshavare inom den statliga förvaltningen. Det skall löna sig att utbilda sig även inom den offentliga sektorn. Det har exempelvis gått långt, när en präst har sämre betalt än den som gräver graven. Jag menar självfallet inte att kyrkvaktmästaren har en för bra lön, tvärtom. Men vad får vi för präster på sikt? Och nog har det gått långt när socialarbetaren, som bl. a. behandlar ansökningar om socialbidrag, själv måste begära socialbidrag. Med andra ord är det en viktig del av personalpolitiken att med differentierad lönepolitik hindra flykten från chefsbefattningar i staten.

Arbetsmarknadsutskottets betänkande om den statliga personalpolitiken omfattar i år åtta sidor. Det är ett ganska tunt betänkande, och det är inga nyheter i det. Reservationerna handlar om frågor som vi tidigare behandlat.

Först ett par ord om den första reservationen, som gäller frågan om bidrag till förnyelsefonder. Vi har från moderat håll tidigare sagt nej till sådana inom den privata sektorn, och vi gör det naturligtvis även när det gäller den offentliga sektorn. Vi säger också nej till att sådant här regleras i kollektivavtal. Jag yrkar bifall till reservation nr 1.

Reservation 3 gäller också en fråga som vi tidigare behandlat; den gäller anslag till de politiska kvinnoorganisationerna. Vi vill inte vara med om det – vi tycker att det räcker med det partistöd vi har. Därför, herr talman, ber jag att få yrka bifall också till reservation 3.

Anf. 3 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Betänkandet om den statliga personalpolitiken innehåller inte många meningsskiljaktigheter. Vi har varit överens om det mesta i det till formatet ändå ganska tunna betänkandet. Däremot gäller det, som Alf Wennerfors sade, viktiga frågor för de statligt anställda – det kan jag instämma i.

Förnyelsefonderna har folkpartiet diskuterat i en övergripande debatt

tidigare. Folkpartiet ställde sig då avvisande till den formen när det gäller den privata sektorn, och vi menar att skälen för att avstå från s. k. förnyelsefonder i lika hög grad måste gälla för det statligt reglerade området. Därför menar vi att uppbyggnaden av dessa fonder bör avbrytas.

Nu är det så att det finns ett avtal, som står i strid med ett sådant förfaringsätt. Därför bör regeringen enligt folkpartiets mening säga upp det avtalet. Det kan självfallet inte ske utan föregående förhandlingar. Men vi menar att inga medel skall anvisas i avvaktan på förhandlingsresultatet. Skulle det bli aktuellt med statliga anslag anser vi att regeringen får återkomma till riksdagen. Med det anförda vill jag yrka bifall till reservation 2.

I övrigt vill jag yrka bifall till utskottets hemställan, vilket innebär att ett med några kronor förstärkt anslag kommer att utgå till kvinnoorganisationerna. Jag tror, herr talman, att bidraget till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet är väl använda pengar. Det gäller inte minst i politiskt avseende, där man kan hänvisa till jämställdhetsfrågorna. Vi som i utskottet har jobbat med de frågorna vet att det är en tung och svår uppgift att driva jämställdhet. Det är viktigt att alla kvinnoorganisationer – men också andra organisationer – verkligen jobbar vidare med det och ser till att vi kommer framåt. Det behövs mycket innan vi har nått målet. Därför är det angeläget att utskottets hemställan på den punkten bifalls och att reservation 3 avslås.

Anf. 4 INGVAR KARLSSON i Bengtsfors (c):

Herr talman! För att begränsa mitt inlägg tar jag bara upp vad som sägs i reservation nr 1.

Centerpartiet motsatte sig införandet av förnyelsefonder på det privata området. Ett av skälen till vårt ställningstagande var att fonderna är ett ytterligare steg mot en planerad och styrd ekonomi, där fackföreningsfunktionärernas medverkan bidrar till en korporativ utveckling i näringslivet.

Erfarenheterna nu efteråt visar på blandade resultat. Vissa statliga företag har genom vinstavsättningar helt lyckats undvika bidrag till förnyelsefonderna, och ett stort antal företag uppnår inte den givna vinstnivån.

Det är företag med större vinst än 500 000 kr. som gör avsättningar till förnyelsefonderna. Således står en stor del av svensk arbetsmarknad utanför fondsystemet.

Den slutsats man kan dra är att det enligt socialdemokratisk tro sker en begränsad utveckling i företag utan förnyelsefonder. Detta är inte sant. Socialdemokraterna har en alltför stor förkärlek för olika fondsystem där fackföreningsfunktionärer tillfredsställs genom sin närvaro.

Förnyelsefonder på det statliga området har tillkommit genom avtal. Vår reservation skall ses mot bakgrund av att förnyelsefonderna inte kan betraktas som lönekostnader och därför inte bör regleras i kollektivavtal.

Huvudändamålet med de statliga fonderna är att bereda utvecklingsmöjligheter och tryggad anställning för arbetstagare med bristande utbildningsbakgrund och för personalgrupper som till följd av strukturförändringar befinner sig i eller riskerar att komma i övertalighetssituationer. Totalt kommer 300 milj. kr. att avsättas under fyra år.

Förnyelsefonder på det statliga området avviker från vad som gäller inom

den privata sektorn. På det statliga området får fonderna karaktären av anslag avsedda för insatser som underlättar förändringar. Det finns enligt vår mening redan anslag som syftar till att underlätta sådant förändringsarbete.

Centerpartiets uppfattning är därför att regeringen snarast skall säga upp det nu gällande kollektivavtalet om förnyelsefonder på det statliga området.

Herr talman! Jag yrkar härmed bifall till reservation 1.

Anf. 5 GUSTAV PERSSON (s):

Herr talman! Arbetsmarknadsutskottet behandlar i detta betänkande delar av proposition 1985/86:100, bilagorna 2 (gemensamma frågor) och 15 (civildepartementet), samt i anslutning därtill tre motioner från allmänna motionstiden i år.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att anvisa 515,3 milj. kr. till den statliga personalpolitiken. Anslaget avser att täcka kostnaderna för statens löne- och pensionsverk, statens arbetsmarknadsnämnd, statens institut för personalutveckling, Statshälsan och förnyelsefonderna på det statliga området.

Utskottet är enigt på alla punkter utom vad gäller anslaget till förnyelsefonderna, där samtliga borgerliga partier har reserverat sig, och anslaget till kvinnoorganisationernas centralverksamhet, där moderata samlingspartiet ensamt har reserverat sig.

Regeringens förslag om anslaget till förnyelsefonderna på det statliga området innebär ett fullföljande av det avtal som slöts 1985 mellan parterna på den statliga arbetsmarknaden.

Motivet för detta avtal är detsamma som på den privata arbetsmarknaden. Förnyelsefonderna skall skapa ekonomiskt underlag för att ge de anställda utvecklingsmöjligheter i form av utbildning m. m. Det gäller framför allt arbetstagare med bristande utbildning eller personal som genom rationaliseringar riskerar att bli övertaliga.

Antalet anställda i den statliga sektorn uppgår i dag till ca 575 000 personer. Det är en ökning med över 100 000 personer sedan 1970. De senaste åren har dock antalet minskat något. Det är framför allt inom utbildningssektorn som antalet anställda ökat. Huvuddelen av personalökningen har utgjorts av kvinnor. Den offentliga sektorns expansion har med andra ord gett kvinnorna unika möjligheter att komma ut på arbetsmarknaden och därigenom få egna försörjningsmöjligheter.

Detta faktum glömmar alltid den offentliga sektorns kritiker bort. Utan den offentliga sektorns expansion skulle Sverige aldrig ha blivit det land i västvärlden som har den högsta kvinnliga förvärvsfrekvensen. Denna höga förvärvsfrekvens är naturligtvis inte ett mål i sig. Men en fast förankring på arbetsmarknaden är och kommer att förbli den viktigaste faktorn för att skapa jämställdhet mellan kvinnor och män.

Den snabba utbyggnad av den offentliga sektorn som skett under efterkrigstiden och som varit ett viktigt led i skapandet av välfärdsstaten kan i huvudsak sägas vara passerad. Det betyder ingalunda att denna sektor därmed skulle vara oföränderlig. Snarare är det tvärtom. Under en snabb uppbyggnad är det ofrånkomligt att fel och brister byggs in. Erfarenheter har vunnits. Allt talar för att fel och brister måste rättas till. Detta kan inte vara

mera ovanligt i den offentliga sektorn än i den privata. Därför kommer utbyggnadsskedet i den offentliga sektorn att följas av en ombyggnads- och anpassningsperiod. Det gäller att finna bra lösningar på välfärdsstatens organisation, precis som vi ständigt har gjort på den privata delen av vår arbetsmarknad.

Förnyelsefonderna kommer att bli en betydelsefull resurs i detta förändringsarbete, och jag kan endast beklaga att de borgerliga partierna är så negativa till denna viktiga reform. Men historien har visat, att mycket av det som vi socialdemokrater har genomfört har ni först varit negativa till, för att sedan helt och fullt acceptera. Därför har jag stora förhoppningar om att det blir så även i denna fråga.

Personalens kunskaper och motivation är viktiga i en förändrings- och förnyelseprocess. Ger vi personalen goda utvecklingsmöjligheter, ökar deras motivation, samtidigt som det ger dem bättre trygghet i anställningen. Alltför ofta formuleras förslagen på problemlösningar uppifrån och blir mycket abstrakta. Ger vi personalen utvecklingsmöjligheter på *alla* nivåer, ökar möjligheterna att i stället lösa problemen nerifrån. Erfarenheten visar att de praktiska lösningarna då som regel blir bättre och mer konkreta.

De borgerliga partierna tycker illa om förnyelsefonderna. Ja, moderaternas vice ordförande kallade dem i riksdagsdebatten för förstörelsefonder. Det är ett ordval som påminner om striden kring ATP. Ingen tror väl att vi socialdemokrater skulle vilja förstöra den välfärdsstat som vi har varit med om att bygga upp. Välfärdsstatens idé – brukade Olof Palme ofta säga – är något av det bästa som mänskligheten har skapat.

Även om de borgerliga partierna tycker illa om förnyelsefonderna och vill avskaffa dem, förefaller tillvägagångssättet något märkligt.

Ett bifall till folkpartiets motion 1985/86:Fi219 skulle innebära ett klart avtalsbrott. I folkpartiets motion yrkas nämligen att riksdagen skall avslå förslaget om anvisning av medel till förnyelsefonderna på det statligt reglerade området. Samma yrkande framfördes också i höstas i en motion från folkpartiets företrädare.

Utskottet anförde då, liksom nu, att regeringen äskar medel till ett avtal som riksdagen godkänt genom sin löne delegation. Riksdagens löne delegation hade vid det tillfället en majoritet som bestod av samtliga borgerliga partier. Det innebär alltså att folkpartiet nu inte är berett att fullfölja det avtal som deras representant i löne delegationen var med om att enhälligt godkänna förra året.

Jag vill citera vad utskottet skrev med anledning av motionen förra året. Yrkandet har samma lydelse i årets motion. Utskottet anförde:

”Ett bifall till yrkandet i motion 153 att medel inte skall anvisas för dessa fonder skulle därför enligt utskottets bedömning leda till avtalsbrott. Med hänsyn till den betydelse det har för upprätthållande av ordnade förhållanden på arbetsmarknaden att ingångna avtal hålls – och detta måste i särskild grad gälla avtal som ingås under riksdagens medverkan – måste självfallet ett handlande från riksdagens sida som leder till brott mot ingångna avtal bestämt avvisas.”

Det märkliga är att folkpartiet på nytt kommer med en liknande motion i år, och då med Bengt Westerberg som första namn!

Den moderata motionen A606 om krav på uppsägning av avtalet får samma praktiska konsekvenser som folkpartiets motion. Skillnaden är den att moderaterna kräver uppsägning av avtalet, medan folkpartiet vägrar ge anslag för ett uppfyllande av avtalet.

Utskottets bedömning när det gäller den moderata motionen är dock att det i praktiken kommer att bli svårt att frigöra sig från avtalet utan att bryta det. Det finns nämligen ingen uppsägningsklausul i avtalet. En omförhandling i detta läge – i syfte att nå en avveckling av fonderna – skulle naturligtvis leda till mycket mera ekonomiskt ogynnsamma villkor ur riksdagens synvinkel än de som nu gäller för det godkända avtalet.

Även här, herr talman, kan vi finna för svenska förhållanden märkliga saker i avtalssammanhang. Alf Wennerfors, som står som första namn på moderaternas motion med krav på uppsägning av avtalet, har varit med i riksdagens lönedlegation och godkänt detta avtal! Milt uttryckt, herr talman, innebär ett sådant förfarande dålig respekt för ingångna avtal. Det är något som vi i Sverige varit i hög grad förskonade ifrån och något som vi hoppas slippa i framtiden.

Med det anförda yrkar jag avslag på motionerna A606 och Fi219 i berörd del.

Avslutningsvis skulle jag vilja kommentera frågan om bidraget till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet.

I motion A605 av Alf Wennerfors m. fl. föreslås att bidraget skall slopas. Motivet är att dessa organisationer erhåller medel från sina moderpartier.

Utskottet delar inte moderaternas syn. Kvinnoorganisationerna har enligt utskottets mening betydelsefulla uppgifter i samhället, vilket medför att dessa måste jämföras med andra jämförbara organisationer som får statligt stöd. Motionen avstyrks.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till arbetsmarknadsutskottets hemställan i betänkande nr 12 och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 6 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Jag vill kommentera ett par tre av de synpunkter som Gustav Persson framförde.

Gustav Persson sade att motiven för de statliga förnyelsefonderna är desamma som motiven för förnyelsefonderna på den privata arbetsmarknaden. Ja, just det, Gustav Persson! Det är därför folkpartiet inte tycker att de skall finnas.

En fast förankring på arbetsmarknaden är väldigt viktig även för anställda på den statliga sidan, sade Gustav Persson vidare. Det kan jag instämma i. Men jag tror inte för en sekund att förnyelsefonderna är någon garanti i det avseendet.

Enligt Gustav Persson skulle personalen vara beroende av förnyelsefonderna för sin utbildning och utveckling. Jag tror att det är fel. Personalen kan mycket väl få utbildning och utveckling utan några förnyelsefonder. Inte ens detta är alltså något skäl.

Gustav Persson påstod också att folkpartiets förslag skulle innebära ett avtalsbrott. Det jag sade i mitt första inlägg var att regeringen bör säga upp avtalet. Jag påpekade också att detta inte kan ske utan att man inleder

förhandlingar. Regeringen måste alltså begära sådana. Om dessa förhandlingar leder till att medel behövs, då skall regeringen enligt folkpartiets förslag återkomma till riksdagen. Detta har vi skrivit in i reservation 2, som jag tidigare yrkade bifall till.

Prot. 1985/86:139
13 maj 1986

De statliga förnyelsefonderna m. m.

Anf. 7 INGVAR KARLSSON i Bengtsfors (c):

Herr talman! Vi i centerpartiet säger nej till förnyelsefonder på det statliga området därför att vi gjorde det när det gällde det privata området. Detta är alltså en konsekvens av vårt tidigare ställningstagande.

100 milj. kr. föreslås gå till förnyelsefonderna för nästa budgetår. Totalt 300 milj. kr. kommer bidraget att uppgå till om fyra år. Dessa 300 miljoner skall alltså täcka kostnaderna för hela det förändringsarbete som enligt Gustav Persson skulle kunna äventyras utan dessa medel. Det är möjligt att de statsanställda kommer att minska i antal framöver. Vi vet att staten får det allt sämre ställt och att man måste genomföra rationaliseringar. Men det finns enligt vår mening medel för att klara av detta inom den statliga sektorn. Man behöver alltså inte avsätta ytterligare medel i några fonder.

Man kan se på hur fondsystemet påverkat det privata näringslivet. Där har vi mängder av företag som står utanför fondsystemet. Tror Gustav Persson att de anställda i de företagen har en sämre trygghet än de anställda i företag där man har förnyelsefonder?

Jag tror att socialdemokraterna i alltför hög grad är frälsta för olika fondsystem: löntagarfonder och nu förnyelsefonder. Man kan enligt min mening klara av detta på ett betydligt enklare sätt med mindre byråkrati osv.

Att vår uppfattning skiljer sig från folkpartiets håller jag gärna med om, Gustav Persson. Vi säger inte att man skall spara de 100 miljonerna nästa budgetår, utan dem offrar vi. Däremot säger vi att man för nästkommande budgetår skall ha sagt upp avtalet och att man sedan får förhandla om hur det i övrigt skall bli med de anställda.

Anf. 8 GUSTAV PERSSON (s):

Herr talman! Först några ord till Sigge Godin, som säger att den statliga personalen kommer att få del av utbildning, även om vi inte har förnyelsefonder. Också jag tror att det är möjligt, men skillnaden är den att med förnyelsefonderna får de fackliga organisationerna, de anställda, större inflytande över hur man fördelar utbildningen. Alla vet ju att när man fördelar utbildningsresurser på arbetsmarknaden får alltid de sämst ställda stå tillbaka. Idén med utbildningsfonder är att medlen skall kunna fördelas jämnare, så att även de som har den sämsta utbildningen skall få vara med. Jag tror att det ligger en väldig utvecklingskraft i att man utbildar den sämst utbildade personalen till att medverka. Det är det som är en av de stora fördelarna med detta system när det gäller fördelningen.

Sedan säger Sigge Godin att folkpartiet föreslår att man skall säga upp avtalet. Men det står faktiskt i er reservation att ni vill avslå medel till det avtal som redan är godkänt, och det är något annat. Folkpartiet var med och godkände avtalet men vill sedan avslå förslaget att avsätta medel till det. Det är ju det som är det märkliga, att ni kan göra så och att folkpartiledaren andra året ni motionerat i den här frågan står som första namn.

Ingvar Karlsson i Bengtsfors säger att man kan klara omställningar också på annat sätt. Det är klart, Ingvar Karlsson, att det går lättare att göra omställningar om vi ger resurserna, så att dessa redan finns när svårigheterna kommer. Detta har vi lärt oss av förhållandena på den privata marknaden.

Ingvar Karlsson säger vidare att vi socialdemokrater är frälsta för fonder. Jämför med privata näringslivet och se hur mycket fonder man har där! Varför skulle vi inte på det statliga området kunna utveckla detta på samma sätt som man gjort på den privata marknaden? Jämför med Bonniers och Wallenbergs stora fonder och vad de har skapat i Sverige! Varför skulle vi inte kunna göra på precis samma sätt inom den offentliga sektorn? Jag kan inte förstå att det kan vara någon skillnad.

Låt mig slutligen bara konstatera, herr talman, att om vi på den privata marknaden skulle handla så som folkpartiet och moderaterna föreslår att vi skall göra på den offentliga, skulle det leda till stort kaos på den privata marknaden. Det är tur att socialdemokraterna har ledningen i det här landet nu när det är så svårt att komma fram till avtal på den offentliga arbetsmarknaden. Ett sådant handlande som ni nu föreslår skulle skapa ytterligare svårigheter och göra avtalsläget ännu besvärligare. Det är det ni har bevisat. Nu får det ingen verkan tack vare att vi har majoritet här i riksdagen för vårt förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslutet redovisas efter debatten om kulturutskottets betänkande 17.)

Anf. 9 TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera kulturutskottets betänkande 19 om anslag till idrott, rekreation och turism. I fråga om detta betänkande hålls gemensam överläggning för punkterna 1 och 2.

Idrott, rekreation och turism

Anf. 10 HÅKAN STJERNLÖF (m):

Herr talman! Vi skall nu behandla en verksamhet som fyller vår fritid och som av många människor, unga och gamla, omfattas med stort intresse. Vi skall behandla kulturutskottets betänkande nr 19 om idrott, rekreation och turism.

Vi är alla överens om idrottens stora betydelse. Idrotten är den viktigaste fritidssysselsättningen för en överväldigande del av vår befolkning. Vi har elitidrotten som sporrar, vi har breddidrotten fördelad på tusentalet föreningar och med den överlägset största verksamheten. Vi har dem som i egenskap av åskådare följer idrotten som artisteri med hög spänning och dramatik.

Idrotten har en social roll. Den har betydelse för vår hälsa och vårt välbefinnande och utgör en levande folkteater, spridd till varenda liten ort över hela vårt land.

Idrotten kommer att få 217,5 milj. kr. Vi är glada över att trots de besvärliga ekonomiska förutsättningarna kunna ställa ett så betydande

belopp till idrottsrörelsens förfogande. Anslaget har höjts. Därmed ges ytterligare möjligheter att stödja t. ex. handikappidrotten.

I anslaget ingår vissa bidrag till utanför Riksidrottsförbundet stående organisationer, de s. k. främjandeorganisationerna. Riksidrottsförbundet förmedlar för närvarande anslagsstödet till de utanförstående organisationerna. Vi moderater godtar inte den modellen. Vi vill att dessa organisationer i budgethänseende skall ha en självständig ställning.

Förslag om en förändring av främjandeorganisationernas anknnytning till Riksidrottsförbundet har tidigare behandlats av riksdagen. Förslagen har avvisats. I detta betänkande krävs i två motioner ånyo en förändring och en översyn av systemet.

Vi anser att de berörda organisationerna bör ges frihet att själva delta i beslutsprocessen när det gäller anslagsfördelningen. Detta kan ske genom medverkan av det samarbetsorgan, Friluftsförbundets samarbetsorgan, som nyligen bildats eller genom anslag direkt från jordbruksdepartementet. De som så önskar kan givetvis behålla anknnytningen till Riksidrottsförbundet.

Vi anser den nuvarande konstruktionen vara olämplig, eftersom Riksidrottsförbundet har möjlighet att påverka organisationernas bidrag. Det är därför befogat att främjandeorganisationernas anknnytning till Riksidrottsförbundet omprövas.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 2.

Anf. 11 PAUL LESTANDER (vpk):

Herr talman! Jag vill först tala om att jag inte alls kommer att använda all den tid som jag har begärt, men jag hoppas på en viss förståelse för den saken.

Idrotten har många positiva effekter. Den har betydelse för uppövning av fysisk styrka och motiverar till gemensamma insatser för klubbar, distrikt, osv. Idrotten har länge sporrat många människor – både ledare och aktiva – till stora ideella insatser inom idrottsrörelsen. Inom denna breda folkrörelse och den relativt stora skaran av idrottsutövare har ett antal särskilt talangfulla och hårt tränande individer förfinat sitt kunnande och sin prestationsförmåga till absolut världsklass. Självfallet ger dessa idrottsstjärnors prestationer upphov till nationell stolthet, och deras namn får i vårt genomkommersialiserade land ett mycket högt reklamvärde. Detta har gradvis lett till att elitidrotten alltmer kommersialiserats. Beundransvärda prestationer blir till hävstänger för ökade profiter för Pepsi Cola, Volvo och andra som har hakat på den reklamcirkus som fortlöpande byggs ut inom allt fler idrottsområden. Det borde anses som helt onödigt att idrotten i Sverige, som är en liten men ändå mycket stark nation ekonomiskt, skall fortsätta att vara beroende av att vara reklampelare för olika kommersiella objekt. När Tipstjänst bildades var målet att idrotten skulle erhålla 50 % av intäkterna sedan vinster och omkostnader hade dragits av. Tyvärr kom detta aldrig att genomföras. Från vpk:s sida vill vi nu att regeringen framlägger förslag om hur detta stödmål skall nås.

Herr talman! Arbets- och levnadsförhållandena från bonde- och nybyggsamhällets tid och till dagens högteknologiska och högindustriella samhälle

har drastiskt förändrats. De arbetandes kamp för makt över produktionen, för kortare arbetstid och för godtagbara löneformer har åtminstone lett till de framgångarna att man nått fram till reglerade arbetstider, lagstadgad semester och vissa semesterlönedelar för dem som har ett arbete.

Behovet av viss rekreation har växt som ett komplement till arbetet. Den kan bestå i individuella upplevelser eller gemenskap med andra. Rekreationen borde hanteras som ett övergripande samhälleligt intresse, som en nödvändig friskvård utan andra lönsamhetsanspråk än bättre hälsa och större välbefinnande, som en social rättighet, där insatserna på olika samhällsnivåer bör inriktas på allmän tillgänglighet, vidgade möjligheter till deltagande och utnyttjande.

Vpk:s förslag till en allmän semesterlönefond skulle vara ett viktigt steg i den riktning som vpk anser att rekreativpolitiken bör utvecklas. De ekonomiskt svagaste grupperna måste ges möjlighet att utnyttja de möjligheter som bjuds. Riktade samhällsinsatser måste till för kollektivtrafik och för billigare boendeformer för de svagaste grupperna.

Sveriges turistråd har riksdagens uppdrag att förbättra möjligheterna till rekreation. Man har också uppdraget att i vid mening marknadsföra Sverige som turistland och olika turistmål i Sverige. Det borde vara ett sätt att ytterligare förbättra turistrådets effektivitet, om dess turist- och reklaminsatser renodlades till turistverksamhet. En annan huvudman för rekreativpolitiken borde utses. Regeringen bör lägga fram ett förslag om detta. Rekreationen är ju ytterst ett brukarintresse, ett konsumentintresse. Turismen är en näring, en produktion av tjänster som skall säljas till människor.

Herr talman! En viktig del av de rekreativområden som är attraktiva och som ofta besöks är våra vatten. De fyra outbyggda huvudälvarna Torne-, Kalix-, Pite- och Vindelälven intar en särställning. De har var för sig stora skydds- och skönhetsvärden.

Vpk har i en motion till årets riksdag lagt fram förslag om riktade insatser för främjande av fiskevård och turism i dessa älvar. Varför behövs dessa insatser?

De sprängningar och andra arbeten som har gjorts för att underlätta flottningen har skadat eller förstört lekområden och ståndplatser för fisken. Noggranna inventeringar bör göras innan restaureringsarbetena startas. Rastplatser bör anläggas och älvsträckorna göras mer lättillgängliga även för folk med olika rörelsehinder.

Jag vill sammanfatta mitt anförande i tre punkter: Vpk vill effektivisera rekreativpolitiken genom förslaget att statens turistråd koncentrerar sin verksamhet på turism i vid mening. För rekreativpolitiken bör en särskild enhet tillskapas. Idrotten bör äntligen ges ett samhällsstöd som motsvarar hälften av tipsmedlen efter vinstutdelningar till tipparna. Därmed skulle förutsättningarna för idrott som inte domineras och styrs av kommersiella intressen väsentligt öka.

När det gäller turistpolitiken måste mera satsas på den tillgång som vår underbara natur erbjuder. Ett bifall till vpk-motionen om de fyra outbyggda huvudälvarna är en viktig etapp i en långsiktig målsättning och prioritering för utvecklingen av vår turism.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till samtliga vpk-reservationer till detta betänkande.

Anf. 12 ANDERS NILSSON (s):

Herr talman! I årets budgetproposition poängterar regeringen breddverksamheten inom idrotten. Det sker genom ett understrykande av betydelsen av motionsidrotten bl. a. ur hälsosynpunkt. Det sker även genom att betona vikten av verksamheten inom de grupper som i dag är underrepresenterade. Det gäller främst kvinnor, invandrare och handikappade. Barn- och ungdomsverksamhetens stora nytta markeras också.

Utskottet delar regeringens syn på idrotten som en stor och betydande folkrörelse. Anslagen i budgetpropositionen har i det här avsnittet räknats upp med ca 12 milj. kr. Till det kommer större delen av de pengar som ligger i ett höjt aktivitetsstöd till ungdomsorganisationerna, som riksdagen redan beslutat om. Den markering av breddidrotten som jag inledningsvis nämnde följs upp av ökade anslag till just dessa områden. Dessutom har Idrottens studieförbund, SISU, bildats, och det får också pengar via folkbildningsanslaget.

Det är också, herr talman, en imponerande bredd på verksamheten inom idrottsrörelsen. Elitidrotten omfattar antalsmässigt ganska få, medan motions-, ungdoms- och breddidrotten samlar stora skaror. Jag skall ge ett litet exempel för att illustrera detta.

För några dagar sedan fick jag i min hand en aktivitetskalender för motion på cykel här i Stockholmsområdet. I den kan jag se att den som har lust att cykla – under hela sommarhalvåret, varje helg, på rimligt avstånd – kan välja mellan turer, motionslopp och tävlingar av varierande längd. Så är det över i stort sett hela landet. I mitt hemlän, Skaraborg, kan den intresserade cyklisten välja mellan korta turer, exempelvis kring Hornborgasjön, som regelmässigt samlar 500–1 000 deltagare upp till stora arrangemang som Vätternrundan med närmare 15 000 cyklister. Det jag nu har sagt gäller bara en sport. Förhållandet är likartat inom de flesta andra idrotter.

Jag har gett det här exemplet delvis för att bemöta reservation 1 vid utskottets betänkande. Reservationen föranleds av en vpk-motion om kommersialismen inom idrotten. Det synsätt som under flera år präglat ungefär likalydande motioner från vpk är enligt min mening ensidigt. Det tar enbart upp det som förefaller negativt. För min del ser jag det som mer fruktbarande att poängtera de starka sidorna hos idrottsrörelsen och att hjälpa till att utveckla dem.

Det är ju ofrånkomligt att det finns problem i en så stor folkrörelse som idrotten. Riksidrottsförbundet och dess specialförbund är också medvetna om dessa bekymmer. Det finns inte någon av de avigsidor som vpk-motionen frossar i som inte behandlades på riksidrottsmötet i höstas. Idrottsrörelsen diskuterar problemen, ser efter vari de består och bestämmer själv vilka åtgärder som behöver vidtas för att rätta till felen. Det ligger ett utomordentligt stort värde i att idrottsrörelsen som folkrörelse själv kan ta hand om sin verksamhet. Vi har tilltro till dess förmåga att klara det. Däri ligger sannolikt skillnaden mellan oss och vpk.

En reservation som också tycks återkomma varje år är den från moderater-

na och folkpartiet om stödet till främjandeorganisationerna. Jag vill gärna berätta, herr talman, att fastän jag själv är aktiv motionär inom flera idrotter och således rör mig ganska mycket i idrottskretsar och fastän jag kommit att syssla rätt mycket med idrottsfrågor i riksdagen, är budgetbehandlingen det enda tillfälle under året då jag ställs inför den här frågan. Den är således en mycket liten detalj i hela den verksamhet som motions- och idrottsrörelsen omfattar – en detalj vilken dessutom, som jag uppfattat det, inte har något gensvar ute på fältet. De två representanter som regeringen utser i Riksidrottsförbundets styrelse har till uppgift att bevaka främjandeorganisationernas intressen. Det är regeringen som slutgiltigt tar ställning till fördelningen av anslagen till dessa organisationer. Utöver dessa finns flera skäl som talar för det nuvarande fördelningssystemet, men de får anstå så länge.

Från de borgerliga partiernas sida finns endast denna reservation inom idrottsområdet. Antalet motioner har varit lika litet. Det kan tyda på en stor samstämmighet kring idrottsfrågorna och uppfattas som beröm för den politik socialdemokraterna för. Eller är det ett fattigdomsbevis? Nog är idrottsrörelsen så omfattande och betydelsefull att den förtjänar en bättre uppmärksamhet och nog rymmer dess framtida utveckling stora möjligheter värda att uppmärksammas!

Även beträffande anslaget till Sveriges turistråd och de motioner som behandlar turismen råder stor enighet i utskottet. Med anledning av de reservationer som vpk står för finns det emellertid några kommentarer jag skulle vilja göra.

I reservation nr 7 föreslår vpk att rekreationsfrågorna skall få en annan huvudman än Sveriges turistråd. Det är ett krav som vi inte kan biträda. Beröringspunkterna mellan turism och rekreation är utomordentligt stora. I många avseenden kan det vara svårt att särskilja vad som är rekreation och vad som är att hänföra till turism.

I reservationen finns också en betoning av de sociala sidorna av turism och rekreation som det i och för sig är lätt att instämma i. Det är emellertid att slå in öppna dörrar. När riktlinjerna för den nuvarande politiken beslutades i riksdagen 1984 underströk utskottet kraftigt just de sociala sidorna av turist- och rekreationspolitiken. Vi betonade hur viktigt det var att i princip alla medborgare bereds möjlighet att ta del av de värden som turismen i Sverige kan erbjuda och att de kan utnyttja sin fritid i sådana former som var och en önskar. Vi sade också att samhällets insatser på rekreations- och turistområdet måste utformas så att de kan komma alla till godo och bidra till att minska existerande sociala och ekonomiska hinder för att utnyttja de resurser som finns i Sverige.

Bakgrunden till dessa klara uttalanden är den kunskap som efterhand samlats om de klyftor som fortfarande finns mellan olika grupper i samhället. Tyvärr är det ju så att utnyttjandet av såväl rekreations- som turistmöjligheter står i förhållande till utbildning och inkomst. Men målsättningen att komma till rätta med den ojämlikhet vi kan konstatera är mycket klar, och jag utgår från att de som har att realisera dessa målsättningar också gör det. Med anledning av detta ser jag inget skäl för riksdagen att vidta någon åtgärd på grund av detta vpk-yrkande.

Jag sade tidigare att jag tyckte att vpk har en ensidig syn på idrotten. Det gäller faktiskt också partiets syn på turismen. I reservation nr 3 hävdar vpk att Turistrådet i sin marknadsföring av Sverige som turistland skall lägga tyngdpunkten på tillgång till natur och friluftsliv. Ja, visst är det tillgångar i vår marknadsföring. Men lika visst är våra storstadsmiljöer och det de kan erbjuda turisten en lika stor tillgång. "Grönan" i Stockholm och Liseberg i Göteborg ingår i stockholmarens resp. göteborgarens kulturmönster lika väl som Himlaspelet i Dalarna ingår i dalmasens mönster. Allt det här är värt att visa turister från både vårt eget land och andra länder. Vår styrka som turistland ligger just i att vi har så mycket skiftande att erbjuda, natur och god miljö, ja visst, men även storstad och kultur, plus allt det som kan inordnas däremellan. Det är faktiskt så att våra större städer står för den ojämförligt största andelen av våra turistinkomster av gäster från andra länder. Det vore oförsvarligt att inte utnyttja den dragningskraft som dessa orter har.

Det är inget tvivel om att turismen inom många områden i landet spelar en avgörande roll för sysselsättningen. Turismen har också stor betydelse för möjligheten att upprätthålla service även för den bofasta befolkningen på många håll. Flera motioner berör just de regionalpolitiska skälen för att utveckla turismen. I betänkandet redogör utskottet för åtgärder som vidtagits tidigare och skisserar det arbete som är på gång. Bl. a. hänvisar vi till den delegation inom turistrådet som har till uppgift att verka för en samordning av de statliga insatserna för turism och rekreation. Delegationen liksom turistrådet som helhet har endast arbetat ett drygt år efter omorganisationen 1984. Det är därför alltför tidigt att dra några slutsatser, men det finns skäl att understryka vikten av de uppgifter delegationen har framför sig. Inte minst ur regionalpolitisk synpunkt är det angeläget att arbetet med branschstudie och strukturplan sker effektivt och snabbt.

Motioner har väckts i år, liksom tidigare, om åtgärder på olika områden i landet. Motionerna berör fjällturismen, de ej utbyggda älvarna i norr, och Skåne. Dessa motioner innehåller många goda uppslag och rymmer säkerligen var för sig förståndiga tankar. Utskottet vill emellertid ändå avstyrka dem. Det sker redan mycket i den riktning motionärerna önskar. Det mesta är regionala och lokala projekt, och ansvaret ligger främst hos kommuner och regionala organ.

När det gäller folkpartiets krav i reservation 6 vill jag notera att höjningen av anslaget till Svenska turistföreningen skall ske inom ramen för det totala anslaget till turistrådet. Det innebär att något annat ändamål sätts åt sidan. Vad är det folkpartiet vill pruta på?

Herr talman! Med hänvisning till vad jag nu sagt yrkar jag bifall till utskottets hemställan och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 13 PAUL LESTANDER (vpk) replik:

Herr talman! Till Anders Nilsson vill jag säga följande:

Att man använder ordet *tyngdpunkten* innebär ju inte att man utesluter något. Denna språkliga distinktion skall vi ha klar för oss. Vi menar inom vpk att man skulle ha lagt tyngdpunkten vid frågorna om natur och friluftsliv – precis som vi har skrivit och sagt.

Beträffande idrotten och Friidrottsförbundet är faktiskt vpk:s motion

mera att se som ett krav på en avkommersialisering och ett krav på att idrotten skall erhålla mer av tipsmedel. Det gäller alltså en vidgad möjlighet för idrottsförbunden att utifrån idrottsliga grundsatser styra sin verksamhet, och en minskad möjlighet för sponsorer och andra kommersiella intressen att ha en betydande makt över idrottsutövning, prestationskrav etc.

I fråga om vår påstått negativa inställning till turism och rekreation genom att vi föreslår en uppdelning av verksamheten vid statens turistråd, så är Anders Nilssons uttalanden rent befängda. Statens turistråd har ju att i mycket stor utsträckning syssla med reklamverksamhet. Det finns väsentliga beröringspunkter mellan en turist och en person som ägnar sig åt rekreation. Men turistnäringen är en näring som säljer tjänster till turistande och till rekreationsutövande människor. Det finns alltså inget naturligt och klart samband mellan de här olika verksamheterna när det gäller hur man skulle vilja se en statlig förvaltning handha dem.

Anders Nilsson föredrog i övrigt i sitt inlägg att polemisera mot motionen och dess formuleringar och inte mot mitt inlägg. Därför är det rätt svårt att bemöta honom på alla punkter. Men så mycket står ändå klart, att det är viktigt att vidta dessa åtgärder beträffande de fyra outbyggda älvarna, att minska de kommersiella intressena och att också mycket snart förlägga tyngdpunkten i turistaktiviteten i Sverige till de naturområden som vi har angett.

Anf. 14 ANDERS NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill visa den här broschyren, Paul Lestander. Den heter Semesterbästa Norrbotten 86. Den handlar i stor utsträckning om de åtgärder som lokala och regionala organ i Norrbotten vidtar för att utveckla bl. a. turismen kring de fyra älvar som Paul Lestander nämnde. Det finns faktiskt ett betydande samband mellan rekreations- och turistverksamhet. Ett exempel: Om jag reser till Sälen några dagar för att åka Vasaloppet och därvid utnyttjar de turiststugor som finns i Sälen, åker skidor i fjällen och sedan åker Vasaloppet, är jag då att anse som turist som använder de här stugorna eller är jag rekreatör, eller vad man skall kalla mig, som rekreerar mig med de här motionsaktiviteterna? Jag tycker faktiskt att jag är både – och.

Det samlade stödet till idrotten i form av verksamhetsbidrag från stat, kommun och landsting till drift och underhåll av anläggningar, motionsleder, simhallar, idrottsplatser och allt möjligt hör till det samhälleliga stödet, och det är alltså fråga om betydande belopp.

Det verkar som om vpk är fångat i massmedias syn på idrotten. Massmedia ägnar otivelaktigt mest tid åt elitidrotten, men det betyder inte att idrottens verklighet huvudsakligen består av elitidrott – tvärtom! Huvuddelen av idrotten är den stora breddverksamheten.

Anf. 15 PAUL LESTANDER (vpk) replik:

Herr talman! Självfallet är inte vpk fångat i någon massmedial syn på idrotten. Det skulle vara intressant att höra Anders Nilsson utveckla på vilket sätt förutsättningarna för breddidrotten, handikappidrotten och för massidrotten över huvud taget skulle försämrats, om de fick tillgång till en större

del av tipsmedlen. Det är ju just genom att vara hänvisad till sponsorer, till de kapitalstarka, som idrotten får allt svårare att bedriva massidrott och får allt lättare att få stöd till elitverksamhet.

Men när det gäller frågan om vad Anders Nilsson anser sig vara tycker jag att han får vara rekreativutövare eller turist vilket han vill. Det är inte detta debatten gäller. Debatten gäller faktiskt om statens turistråd i dag är organiserat och bedrivs effektivt även i förhållande till rekreativpolitiken. Vpk:s förslag syftar till en sådan organisation. Jag vägrar gå in på de sidospår som Anders Nilsson så ivrigt vill skida in på.

Anf. 16 ANDERS NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att jag gick in på några sidospår. Det är nämligen väldigt många människor här i landet som utnyttjar turistanläggningar för att delta i olika former av rekreation. Detta visar mycket tydligt sambandet mellan turism och rekreation.

Jag vill helt kort säga, herr talman, att breddidrotten inte skulle bli sämre om idrottsrörelsen finge tillgång till tipsmedlen. Men det är ju med dem som med andra saker: Vi har inte särskilt många specialdestinerade inkomster till staten, utan inkomsterna går till statskassan som helhet och fördelas sedan i mån av tillgång och efter behov till olika ändamål. Jag vågar inte göra avvägningen om tipsmedlen helt och hållet skall tillfalla idrotten eller om dessa medel också skulle komma andra organisationer till del, t. ex. olika ungdomsorganisationer. Det system som vi nu har, nämligen att staten tar in inkomsterna och sedan fördelar anslagen efter råd och lägenhet, är det bästa systemet.

Talmannen anmälde att Paul Lestander anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 17 KARL BOO (c):

Herr talman! Turismen är ett betydande näringsfång i vårt land. Den har fått ökande betydelse för sysselsättning och samhällsekonomi. Särskilt i glesbygdslänen är den ett ytterst betydelsefullt inslag i en utvecklad regionalpolitik. En intressant och viktig utveckling är småföretagandet inom sektorn. Liksom turismen behöver stöd av annan verksamhet – icke minst de areala näringarna – är den ett tungt näringslivsinslag för sysselsättning och service i just dessa bygder och för deras fasta befolkning. Svensk natur med dess variation och skönhet är en fantastisk exportvara. Svenska sommarängar – tänk på Sjögare by – och allmänväntligt, nära tillgängligt fjälliv är attraktiva produkter för försäljning till omvärlden. Det gäller bara att sälja allt detta på bred front.

Marknadsföringen är som alltid avgörande även om varan är bra. Som vi påpekar i motionen från centern krävs en ökad samverkan mellan turistrådet och näringslivet. Det samarbete som har påbörjats kan redan nu bedömas som positivt och givande.

Att dröja med nya ställningstaganden i positiv och utvecklande riktning kan leda till uteblivna nya satsningar. Detta har vi inte råd med.

Det gäller att ständigt ge en trovärdig och snabb information till omvärlden

om vad som händer i vårt land. Detta har vi tydligt blivit påmind om under de senaste dagarna.

Den tafatthet som strålskyddsinstitutet visat och den uteblivna informationen till våra ambassader i utlandet har redan tillfogat svensk turiströrelse och svensk ekonomi stora förluster genom att många gruppresor och enskilda resor avbeställts. Turismen är särskilt beroende av god internationell information. Det kan vara ett observandum för framtiden.

För turism och rekreation krävs också ett brett utbud av platser för övernattnig och vistelse i olika miljöer. Tillgången till fritidshus bör ökas. Det finns stora reserver av äldre och outnyttjade mindre bostäder i anslutning till och på mindre jordbruk.

Ökade möjligheter till lån för upprustning av dessa hus och större hänsynstagande i beskattningen för sådan uthyrning måste till för att öka tillgången till det prisbilliga fritidsboendet. Denna inriktning och större valfrihet har också positiva sociala inslag.

I denna fråga skall vi från centern återkomma i annat sammanhang.

Med dessa synpunkter yrkar jag bifall till hemställen i kulturutskottets betänkande nr 19. Samtidigt vill jag poängtera den stora betydelse som folkrörelsen idrotten har för vårt svenska folk och särskilt dess ungdom.

Anf. 18 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Låt mig helt kortfattat teckna bakgrunden till vad Anders Nilsson kallar en liten detalj. Den lilla detaljen gäller just främjandeorganisationerna och anslagen till dem.

I januari 1983, under den allmänna motionstiden, väcktes en motion från moderat håll, vari vi konstaterade att Riksidrottsförbundet är den dominerande idrottsorganisationen och att det finns tio främjandeorganisationer, som i egen ordning gärna skulle vilja äska anslag till sin verksamhet. Från Riksidrottsförbundet hade man den motsatta uppfattningen – dessa anslag borde gå genom Riksidrottsförbundet. Från riksdagsrevisorerna förelåg för något år sedan ett enhälligt förslag – herr talman, jag upprepar, ett enhälligt förslag – från samtliga partier om att man skulle se på hur detta anslagsfördelning gick till och om man skulle kunna gynna främjandeorganisationerna på ett bättre sätt.

I år föreligger två motioner, dels en från folkpartiet, dels en från socialdemokratiskt håll. Jag måste säga till socialdemokraterna att jag tycker att det är ett framsteg att vi har fått en motion även från deras håll.

Utskottets majoritet säger nu emellertid att det inte finns någon anledning att ändra på den ordning som innebär att anslagsframställningarna skall beredas av Riksidrottsförbundet. De tio främjandeorganisationerna har nämligen fått två representanter i Riksidrottsstyrelsen, och därmed skulle all rättvisa vara uppfylld. Jag kan dock inte se det så utan menar att den ordning som förespråkas i reservation 2 från moderat och folkpartihåll är den enda vettiga.

Vid en hearing i kulturutskottet med Riksidrottsförbundets ordförande frågade jag denne hur många gånger regeringen ändrat på de förslag som Riksidrottsförbundet framfört. Möjligheten härtill var ju motiveringen för att beredningen även fortsättningsvis skulle ske i Riksidrottsförbundets regi.

När jag ställde den raka frågan fick jag svaret att regeringen inte en enda gång hade ändrat på Riksidrottsförbundets förslag.

Jag kan inte tolka detta på annat sätt än att de tio främjandeorganisationernas anslagsmöjligheter i praktiken är beroende av de förslag som Riksidrottsförbundet framlägger. Därför tycker jag, herr talman, att det finns all anledning för kammaren att stödja reservationen 2 från moderaterna och folkpartiet.

Anf. 19 MARGARETA FOGELBERG (fp):

Herr talman! Under nästan 20 år har man från olika håll påtalat den uppenbart stolliga ordningen att Riksidrottsförbundet skall säga sin mening om bidragsansökningar från organisationer som inte har den minsta anknytning till idrottsrörelsen. De ideella organisationer det är fråga om har mycket svårt att inse varför inte jordbruksdepartementet skulle kunna fatta beslutet utan att gå en så krånglig omväg. Det måste kännas minst lika besvärande för Riksidrottsförbundet, som samtidigt får göra prioriteringar mellan å ena sidan sina egna medlemsorganisationer, å andra sidan ett antal helt väsensskilda förbund.

"En liten detalj", sade Anders Nilsson, men jag tycker att den är nog så anmärkningsvärd. Därför, herr talman, vill jag i likhet med Elisabeth Fleetwood yrka bifall till reservation nr 2.

I betänkandet behandlas också en folkpartimotion om fjällturismen. Våra svenska fjällområden lär vara Europas sista vildmark. Svenska turistföreningens anläggningar utmed vandringslederna är unika i sitt slag, eftersom de byggts upp och drivs av en ideell organisation, vars medlemmars insatser har den allra största betydelsen.

Människor som söker den här sortens rekreation och naturupplevelser ställer inga krav på lättillgänglighet och komfort, ännu mindre någon lyx. Det är just anspråkslösheten som är det utmärkande för Turistföreningens fjällstationer. Dit kommer tusentals människor varje år. Vildmarkssemester har blivit något alltmera uppskattat. Men anläggningarna slits hårt, och en viss utökning av övernattningsmöjligheterna behövs.

Herr talman! Svenska turistföreningen har begärt att det nuvarande anslaget, förutom en viss indexuppräkning, skulle ökas med 150 000 kr. Med hänsyn till turistanläggningarnas stora betydelse tycker jag att det är en hovsam begäran och yrkar därför bifall till reservation nr 6.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslutet redovisas efter debatten om kulturutskottets betänkande 17.)

Anf. 20 TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera kulturutskottets betänkande 16 om anslag till kabelnämnden, m. m. I fråga om detta betänkande hålls gemensam överläggning för samtliga punkter.

Anf. 21 HÅKAN STJERNLÖF (m):

Herr talman! Till kulturutskottets betänkande nr 16 är fogade fem reservationer. Vi moderater återfinns på samtliga. Jag ber att få yrka bifall till dessa.

Beträffande uttalandet om utlokalisering av kabel- och närradionämndens kansli är vi i sak överens med utskottsmajoriteten. Vi har dock velat markera att det är regeringens skyldighet att överväga en lokalisering av de båda nämndernas kansli till en ort utanför Stockholm utan att riksdagen skall behöva göra något särskilt uttalande om detta, särskilt som utskottet redan hösten 1985 underströk den saken.

Regeringen söker tydligen ge sken av att vilja gynna lokal TV-produktion genom att föreslå ett nytt anslag om 1 milj. kr. Det finns enligt vår mening ingen anledning att staten skall engagera sig i denna verksamhet. Ett belopp om 1 milj. kr. fördelat på 24 län ger bara något över 40 000 till varje län. Det kan undvaras. Det finns enligt vår uppfattning andra möjligheter att skapa ekonomiska förutsättningar för lokal TV-produktion. Det elegantaste och naturligaste sättet torde vara att tillåta reklam i lokala TV-sändningar. Därmed skulle lokal produktion kunna bedrivas på sådant sätt att förbättring och kvalitet garanterades. Något ekonomiskt stöd till lokal programverksamhet bör således inte utgå.

Det förefaller som om det hos regeringen finns kvar en olust inför närradion. Nu skall närradioföreningarna fullt ut finansiera närradionämndens verksamhet. I andra fall uppmuntrar man verksamheter, men här lägger man på kostnader som försvarar. Den gamla negativa attityden mot närradion lyser igenom.

Men kostnader för myndighetsutövningen får inte hämma föreningslivets aktivitet. Kostnader för kansli och verksamhet skall bekostas av staten. Det är således fel att idcella föreningar skall behöva finansiera myndighetsutövningen. Detta skall staten stå för. Det föreligger en risk att tillståndsavgiften kommer att öka och öka med följd att föreningar tvingas sluta sända närradio. Därmed spolieras denna fina idé som möjliggjort små förenings tillträde till etern.

Enligt 10 § närradiolagen är reklam inte tillåten i närradion. Motståndet mot reklam i radio och TV håller dock på att tona bort, och det är aktuellt att ompröva inställningen. Det ter sig därför naturligt att nu tillåta närradion att använda reklam som inkomstkälla. Genom intäkter från reklam ges de sändande sammanslutningarna möjlighet att höja kvaliteten på sina program och öka programproduktionen. De har som bekant inga licensavgifter att tillgå. Reklamen skapar resurser som kommer de lokala radiolyssnarna till del. Reklamintäkter skulle också ge fler föreningar möjlighet att ägna sig åt denna verksamhet och nå ut till allmänhet och medlemmar. Det blir radioföreningarnas sak att besluta om formerna för denna reklam i närradion.

Reklamförbudet bör upphävas. 10 § närradiolagen bör således utgå.

Anf. 22 KERSTIN GÖTHBERG (c):

Herr talman! Jag skall begränsa mig till att säga några ord om reservation nr 3, som handlar om närradionämndens verksamhet.

Närradion har sedan den kom till utvecklats mycket snabbt – kanske snabbare än någon av oss kunde ana. Allt fler sammanslutningar och organisationer har upplevt att detta medium erbjuder en mycket bra möjlighet att nå många människor, att få ut sin information och berätta om sin verksamhet och sina aktiviteter. Det kan nämnas att i december 1985 sändes program under nära 100 000 timmar i närradion, och utvecklingen fortsätter i samma takt. Man kan säga att närradion verkligen har blivit en föreningsradio.

I reservation nr 3 tas närradionämndens finansiering upp, en fråga som också Håkan Stjernlöf var inne på. Enligt propositionen skall ju närradionämndens verksamhet helt bekostas av föreningarna fr. o. m. budgetåret 1986/87, och även en höjning av avgiften har aviserats. Vi anser att det inte kan vara riktigt att den här verksamheten helt skall finansieras av de sändande föreningarna. För det första hyser vi denna åsikt av principiella skäl, därför att det gäller en myndighetsutövning, och verksamheten bör i den delen bekostas med statsmedel. För det andra kan en ökad avgift bli en stor belastning för framför allt de mindre och ekonomiskt sämst ställda föreningarna.

Förra året när frågan om närradionämndens lokalisering var uppe hade vi från centerpartiet ett särskilt yttrande, där vi uttalade oss för att man bör förlägga närradionämnden – och nu även kabelnämnden – till en ort utanför Stockholmsområdet. Utskottet har vid flera tillfällen behandlat frågan, och det finns också i år motioner i denna riktning. Utskottets majoritet har, som tidigare, sagt att det är regeringen som skall ta ställning till frågan om lokalisering av kabel- och närradionämnderna. Man säger också från utskottet att möjligheterna att lokalisera de båda nämnderna till en ort utanför Stockholm bör övervägas. Det bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Moderaterna och folkpartiet har inte velat ställa sig bakom detta utan menar att det är regeringen som avgör frågan. Majoriteten i utskottet tycker ändå att det är viktigt att vi från utskottet ger vår mening i denna fråga till känna. Förhoppningsvis kommer regeringen att mycket noga överväga lokaliseringen av dessa nämnder.

Herr talman! Därmed yrkar jag bifall till reservationerna 3 och 4 och i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 23 ANDERS NILSSON (s):

Herr talman! Inför riksdagens behandling av anslaget till kabel- och närradionämnderna har flera motioner väckts med krav på en lokalisering av nämnderna till orter utanför Stockholm. Motionerna är ett uttryck för de starka krav som finns att förlägga nya statliga verksamheter till andra platser än huvudstaden.

Det är nu tredje gången kulturutskottet behandlar förslag i den riktningen. Även i dagens betänkande följer vi samma linje som tidigare. Den innebär att det bör ankomma på regeringen att ta ställning till placeringen, men

majoriteten i utskottet säger också att regeringen bör överväga en lokalisering till en ort utanför Stockholm. Den uppmaningen har formen av ett tillkännagivande. Därvid skiljer vi oss från reservanterna, moderaterna och folkpartiet, som inte vill sträcka sig så långt. De orter som motionärerna föreslår som lämpliga lokaliseringssorter tar utskottet därmed givetvis inte ställning till.

När riksdagen förra våren beslutade om en permanentning av närradion stod de borgerliga partierna för ett flertal reservationer. De rörde närradionämndens rätt att interimistiskt återkalla sändningstillstånd, sändarnas räckvidd, föreningarnas rätt att inneha egna sändare och frågan vilka föreningar som skulle få delta i närradion. Dessa förslag har inte återkommit i årets motionsflod. Jag tar det som ett uttryck för att de beslut riksdagen tog om närradion i juni förra året var förståndiga och väl grundade.

Närradion har också utvecklats på ett positivt sätt. Den har blivit en föreningsradio av stora mått. Den används som en kanal för föreningarnas information till och kontakt med medlemmar och allmänhet. Den har också inneburit att kunskapen och medvetandet om mediefrågor ökat på ett påtagligt sätt. Det är, herr talman, en utomordentligt god vinning. En ökad medvetenhet om mediefrågor kan, tror jag, inför framtiden fungera som en vaccination mot befarade avigsidor av ett ökat medicutbud.

Den positiva utvecklingen av närradion och den betydelse den snabbt fått för folkrörelser av skilda slag leder över till några reflexioner om anslaget till lokal programverksamhet i kabel-TV. I propositionen föreslår regeringen att 1 miljon skall anvisas till lokal programverksamhet. Tjusningen med närradion är att det verkligen är en "nära" radio. På samma sätt är det en poäng om kabel-TV-sändningarna i stor utsträckning kan få ett lokalt innehåll. Därför tillstyrker utskottets majoritet anslaget till lokal programverksamhet. Moderaterna har reserverat sig.

I flera motioner tar man upp närradionämndens finansiering. De flesta av motionerna har säkerligen sin bakgrund i de farhågor som närradioföreningarna i slutet av förra året hade om en kraftig höjning av sändningsavgiften från den 1 juli i år. Dessa spekulationer gick ut på att avgiften skulle fördubblas och därmed höjas från nuvarande 14 kr. per sändningstimme till mellan 25 och 30 kr. Farhågorna har inte besannats. Närradionämnden har själv föreslagit en höjning av avgiften till 18 kr., och enligt vad utskottet erfarit från departementet kommer den att bli 17:50, dvs. höjningen blir så måttlig som 3:50.

Bakgrunden till den låga höjningen är att antalet sändningstimmar kraftigt ökat och att den ökningen kan väntas fortsätta. Jag tror att det är en riktig bedömning. Som exempel kan jag från mitt hemlän, Skaraborg, berätta att närradio för närvarande sänds i fyra fem kommuner men att lika många ligger i startgroparna och börjar sändningar under det här året. Om förhållandena är likartade över hela landet innebär det att antalet sändningstimmar kommer att öka även i fortsättningen, och därmed blir finansieringsmöjligheterna på den väg vi nu har beträtt när det gäller närradion säkra utan några större avgiftshöjningar. Utskottsmajoriteten ser därför ingen anledning att frånga förra årets beslut, som innebar att närradionämndens verksamhet från den 1 juli i år i sin helhet skall bekostas med avgifter.

Från moderat håll finns en reservation till förmån för reklam i närradion som ett sätt att klara ekonomin. Moderaterna är ensamma om den reservationen. Majoriteten i utskottet har en helt annan mening. För dagen hänvisar vi till den utredning om effekterna av reklam i företrädesvis TV som tillsattes förra våren och som snart lägger fram sitt resultat.

Jag vill gärna tillägga att det utöver det skälet att avvisa de moderata propåerna finns en lång rad sakargument som talar mot reklam i närradio. Ett sådant skäl är konsekvenserna för lokalpressen. Det blir emellertid framöver säkerligen många tillfällen att ta upp just den debatten, och jag har inte i det här sammanhanget tänkt fördjupa mig i den, åtminstone inte i detta anförande.

Med det sagda, herr talman, yrkar jag bifall till kulturutskottets hemställan i betänkande nr 16 och avslag på de fem reservationerna.

Anf. 24 KERSTIN GÖTHBERG (c) replik:

Herr talman! Jag vill bara kort säga till Anders Nilsson att det är alldeles riktigt att höjningen av avgiften för de sändande föreningarna inte blev så stor som man först befarade. Men jag skulle vilja påstå att den ändå är tillräckligt stor för att många av de mindre föreningarna skall känna det som en mycket stor belastning.

En grundtanke bakom närradions tillkomst och med dess verksamhet var att man på det sättet skulle kunna öka yttrandefriheten, vidga demokratin och främja en mångfald i etern. Det är naturligtvis mycket viktigt. Det är många små föreningar som tycker att avgiften, även om höjningen blev något mindre än man hade befarat, är ett hot mot deras möjligheter att fortsätta sända. Jag tror att det ligger mycket i det. Jag är förvånad över att Anders Nilsson inte känner någon som helst oro för de mindre föreningarna med små möjligheter ekonomiskt.

Anf. 25 ANDERS NILSSON (s) replik:

Herr talman! Om möjligheterna för de mindre föreningarna vill jag säga till Kerstin Göthberg att utvecklingen hittills när det gäller närradion varit mycket positiv. Det är oomtvistligt att det i mycket stor utsträckning är mycket små föreningar som deltar i verksamheten. Med den förväntade ökningen av antalet sändningstimmar anser jag att det finns stora möjligheter att hålla kostnaderna på ungefär nuvarande nivå, och det vill jag beteckna som en rimlig kostnad. Det finns många andra myndigheter vilkas verksamhet finansieras med avgifter. Det finns också en poäng i detta, nämligen att det nu finns ett intresse från närradioföreningarnas sida att hålla den statliga administrationen på det här området på en låg nivå. Jag är övertygad om att de inser detta sitt intresse och kommer att bevaka det. Jag tycker alltså att det är en ganska lyckad konstruktion vi nu har.

Anf. 26 MARGARETA FOGELBERG (fp):

Herr talman! Under min korta tid som riksdagsledamot har jag hunnit notera hur mycket av det som sägs och sätts på pränt i detta hus som blir en fråga mera om vikten av språkliga formuleringar än om tyngden hos själva argumenten för ett visst ställningstagande.

Reservation nr 1 i kulturutskottets betänkande 16 utgör inget undantag. Både utskottsmajoriteten och reservanterna vill ha ett riksdagens uttalande om utlokalisering av kabel- och närradionämndernas kansli.

Men skillnaden, herr talman, är den, att medan utskottets majoritet riktar pekpinnen mot regeringen och talar om att den bör överväga möjligheten att lokalisera de båda nämnderna till någon ort utanför Stockholm, vill folkpartiet och moderaterna med sin reservation markera att vi inte för ett ögonblick tvivlar på att regeringen kommer att följa vad som gäller för lokalisering av statliga verk och göra sina överväganden därefter.

Herr talman! Med detta ber jag att få yrka bifall till reservation nr 1.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslutet redovisas efter debatten om kulturutskottets betänkande 17.)

Anf. 27 TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera kulturutskottets betänkande 17 om anslag till kyrkliga ändamål m. m. I fråga om detta betänkande hålls gemensam överläggning för samtliga punkter.

Vissa kyrkliga frågor

Anf. 28 KARL BOO (c):

Herr talman! Tidigare utgick betydande statsbidrag till svenska kyrkans verksamhet. Det större beloppet utgjorde statens ansvar för skatteutjämningsbidrag till inkomstsvaga kyrkliga kommuner. Samtidigt räknades statsbidragen upp till samfunden utanför svenska kyrkan med en målsättning som Frikyrkorådet då hade att nå upp till en storlek av 8 % av statsbidraget till svenska kyrkan.

Den senare målsättningen fullföljdes icke minst under den icke-socialistiska regeringstiden.

När skatteutjämningsen till de kyrkliga kommunerna fr. o. m. år 1983 förändrades att utgå över kyrkofonden var en av orsakerna att staten genom en allmän ekonomisk återhållsamhet på skilda områden i samhället också reducerade statsbidraget till kyrkans skatteutjämningsen. Därtill var de gällande reglerna också mindre känsliga för förändringar i en församlings skatteunderlag.

Vid den bedömning som gjordes inför omläggningen beräknades att kyrkofonden genom en höjning av kyrkoavgiften från pastoraten med 6 öre per skattekrona från tidigare 10 öre till 16 öre tillsammans med ett dåvarande statsbidrag på 88 miljoner skulle klara den nya skatteutjämningsen, och det gällde särskilt att åstadkomma en bra utfyllnad till de fattiga, små församlingarna.

Efter detta beslut och på förslag från den socialdemokratiska regeringen har statsbidraget först halverats för att nu helt upphöra. Endast centern har i riksdagen följt upp vad ett enhälligt kyrkomöte upprepade gånger uttalat: Beröva inte kyrkan detta bidrag!

Min fråga är: Hur kan moderater, folkpartister och socialdemokrater ha så

olika uppfattningar på kyrkomötet och här i riksdagen? Statsbidragen till de frireligiösa samfunden har vi med rätta också fortsatt att räkna upp.

Var finns solidariteten med de små församlingarnas medlemmar i svenska kyrkan, som vill ha ett kontinuerligt och givande gudstjänstliv i en aktiv, öppen svensk folkkyrka?

Konsekvenserna uteblir inte.

I det nyligen framlagda slutbetänkandet av 1982 års kyrkokommitté räknar kommittén med att skatteutjämningsens garantinivå måste sänkas för det stora flertalet pastorat och församlingar, om den tidigare utgående finansieringen skall hålla. Detta lovar självfallet inte gott.

Än har riksdagen möjlighet att handla solidariskt och framsynt, genom att stödja centerns reservation i föreliggande betänkande. I denna yrkar vi på att 90 miljoner skall utgå till kyrkofonden för delfinansiering av skatteutjämnningen.

I detta sammanhang vill jag också påminna om att kyrkan under senare år har berövats stora belopp genom sloandet av kommunal och därmed kyrklig beskattning av juridiska personer. På grund av detta har svenska kyrkan i 1982 års taxeringsunderlag förlorat ca 170 miljoner. Kompensation utgick första året med 50 % eller 85 miljoner. Nu föreslås ytterligare stora neddragningar. Till detta får vi anledning att återkomma i ett annat sammanhang. Dock bör det finnas med också vid bedömningen i dag.

I utskottets betänkande behandlas också en motion om möjligheter att inrätta ytterligare prästtjänster. Utskottet redovisar 1982 års kyrkokommittés bedömning. Självfallet har jag ingen invändning mot denna redovisning.

Låt mig endast konstatera att vi för närvarande har stor prästbrist i landet. De inrättade drygt 2 900 tjänsterna kan inte besättas. Om vi inrättar ytterligare prästtjänster, kommer också vakanserna att öka. Detta kommer, som alltid, att gå ut över glesbygdsförsamlingarna. Vi måste alltså öka prästutbildningen, och till dess att den har utökats måste vi vara restriktiva med inrättandet av nya prästtjänster.

Utskottet föreslår att riksdagen skall ge regeringen till känna följande: Om ett stift drar in en prästtjänst, skall man ha rätt att inom stiftet men i ett annat pastorat inrätta en ny prästtjänst. I sig kan detta anses både rimligt och riktigt, men det finns, som jag har påpekat i det särskilda yttrandet, två saker som bör observeras.

Om det förslag som 1982 års kyrkokommitté har lagt fram vinner bifall i remissomgången och senare i beslutsinstanserna, kan vi redan 1989 ha möjligheter att göra en ny fördelning av antalet prästtjänster i landet. Om stiftet ges rätt att fördela tjänsterna, bör man inom stiftet även ta hänsyn till pastoratstyp, dvs. E, F eller landsbygdspastorat. Det är självklart att glesbygdspastoraten behöver ett större antal prästtjänster per invånare än tätortspastoraten, om de skall kunna hålla samma service.

Till sist vill jag understryka utskottets skrivning angående lösningen av frågan om den andliga vården vid kriminalvårdsanstalterna. Modellen finns att hämta från organisationen av den andliga vården vid våra sjukhusanläggningar.

Enligt 1982 års kyrkokommitté skall den andliga vården vid sjukhus, kriminalvårdsanläggningar och inom försvaret bli en uppgift för den nya

stiftsorganisationen. Det blir intressant att se hur man ytterligare kan effektivisera och samordna denna betydelsefulla verksamhet, och då närmast inom stiftet.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till reservationen och i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 29 MATS O KARLSSON (s):

Herr talman! Kulturutskottets betänkande nr 17 om anslag till kyrkliga ändamål m. m. har samlat en bred majoritet i utskottet. Det finns endast en centerreservation och ett särskilt yttrande. Enigheten gäller såväl regeringens förslag till statsanslag för kyrkliga ändamål i proposition 100 bil. 15 som behandlingen av de sex motioner som väckts.

Regeringens förslag till anslag, som sammanlagt uppgår till drygt 104 milj. kr., tillstyrks till alla delar av utskottet – jag återkommer strax till centerreservationen. Även ett antal motioner har fått en välvillig behandling av utskottet.

En socialdemokratisk motion, Kr336 av Evert Svensson och Berndt Ekholm, om lokalstöd till trossamfund har tillstyrkts. Utskottet föreslår att riksdagen ger regeringen bemyndigande att överskrida anslaget av sysselsättnings-skäl. Därmed jämställs bidrag till byggande av trossamfundens lokaler med bidrag till allmänna samlingslokaler. Enligt utskottets förslag avser bemyndigandet också anslagsposten Bidrag till restaurering av äldre domkyrkor.

Genom bifallet till denna motion tillgodoses även delar av motion Kr337 från folkpartiet.

En annan folkpartimotion, Kr338 om den andliga vården vid kriminalvårdens anstalter, har likaledes fått en välvillig behandling på så sätt att utskottet förutsätter att ett förslag skyndsamt framläggs för att lösa frågan. Utskottet understryker det värde som andlig verksamhet har för många intagna på kriminalvårdsanstalter.

En motion som resulterat i att utskottet föreslår ett tillkännagivande är Stig Josefsons motion Kr264 om prästtjänster. Utskottet föreslår visserligen avslag på motionens krav att flera prästtjänster skall inrättas och att intresset för prästutbildning skall stimuleras, men utskottet anför som sin mening att en smidigare tillämpning av bestämmelserna för att få inrätta nya prästtjänster bör kunna åstadkommas genom att man inom samma stift får inrätta en tjänst inom ett pastorat om man samtidigt drar in en tjänst på annat håll inom stiftet. Detta är i linje med kyrkokommitténs nyligen framlagda förslag, enligt vilket antalet prästtjänster och deras fördelning mellan stiftet och inom stiftet skall bli en inomkyrklig fråga som regeringen inte alls skall befatta sig med.

Mot denna bakgrund är det med viss förvåning jag noterat Karl Boos särskilda yttrande, där han anför tveksamhet till den ökade frihet för stiftet som utskottet föreslår att regeringen skall medge redan nu. Karl Boo har ju ändå undertecknat kyrkokommitténs betänkande och där inte haft någon invändning mot ökad kyrklig frihet i detta avseende.

Så, herr talman, till den enda reservationen.

Karl Boo och Kerstin Göthberg föreslår att ett statsanslag till kyrkofonden

med 90 milj. kr. för inomkyrklig skatteutjämning skall införas. Utskottsmajoriteten kan inte se att det statsfinansiella läget nu är sådant att vi till den kyrkokommunala delen av samhällsekonomi skulle kunna öka överföringen från staten samtidigt som vi drar in miljarder från primär- och sekundärkommuner. Det särskilda anslaget till kyrkofonden för skatteutjämning mellan församlingar fanns åren 1983 och 1984. Men redan i budgetpropositionen 1983 förutskickades att anslaget skulle avskaffas. Det är nu drygt tre år sedan. Karl Boo fortsätter att upprepa kravet i sin motion om återinförande av anslaget. Några nya argument framförs emellertid inte vare sig i motionen eller i reservationen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan i dess helhet och avslag på reservationen.

Anf. 30 KARL BOO (c) replik:

Herr talman! Jag har inga invändningar mot utskottets förslag om att det skall bli möjligt att förändra fördelningen av prästjänster inom stiftet så att de skall kunna inrätta en ny tjänst inom ett pastorat om de drar in motsvarande tjänst inom ett annat. Vad jag menar är, att om kyrkokommitténs förslag går igenom, kommer den nya organisationen att vara tillämpbar redan 1989.

Utskottet har därutöver inte sagt någonting om att man inom stiftet även bör ta hänsyn till pastoratstyp. Enligt min mening är det viktigt att ta hänsyn också till detta vid fördelningen av tjänster inom ett stift.

Beträffande vårt yrkande om 90 milj. kr. i anslag till kyrkofonden för skatteutjämning vill jag säga att det inte är så att man nu tillför kyrkan ett nytt bidrag, utan man återställer det bidrag som successivt har dragits in under senare år; det är de 88 miljonerna som nu föreslås utjämnade till 90 miljoner. Jag tycker att det här är fråga om att visa solidaritet mot svenska kyrkan och mot de fattiga, oftast små församlingarna och att hjälpa till att bibehålla värdet av den skatteutjämning som infördes 1983. 1982 års kyrkokommitté har för sin del gjort den bedömningen, som jag sade i mitt anförande, att om inte dessa pengar kommer till och om inte kyrkoavgiften kan höjas, måste man reducera just effekten på garantinivån. Det skulle enligt mitt sätt att se vara mycket olyckligt.

Anf. 31 MATS O KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Karl Boo säger nu att han instämmer i utskottets förslag när det gäller den uppmjukning av bestämmelserna för inrättande av prästjänster som utskottet föreslår. Men i sitt särskilda yttrande skriver Karl Boo att han är tveksam och att han tycker att vi härifrån borde kunna ge föreskrifter för stiftens bedömning. Det är litet uppseendeväckande, när kyrkokommittén med Karl Boo som ledamot har föreslagit att prästjänsterna till såväl antal som inrättande och fördelning helt skall bli en inomkyrklig fråga, där varken regering eller riksdag skall ha någonting att säga till om i fortsättningen. Vi menar att vårt förslag är ett steg i den riktningen.

När det gäller de 90 miljonerna vill jag säga att det anslaget ändå är en begränsad del av finansieringen av den inomkyrkliga skatteutjämningen. Huvuddelen kommer ju från den allmänna kyrkoavgiften. Den ger 575 milj.

kr. i år med 16 öres utdebitering. Utjämnings till församlingarna kostar 482 milj. kr. De 90 miljonerna kan ju inte ha den avgörande betydelse som centern här vill ge sken av.

Anf. 32 KARL BOO (c) replik:

Herr talman! Det är ändå så, Mats O Karlsson, att de 90 miljonerna utgör ca 20 % av finansieringskapitalet, och det är en ganska betydande del.

Sedan vill jag säga till Mats O Karlsson att när jag inte har reserverat mig, så innebär ett särskilt yttrande ett biträdande av utskottsmajoritetens skrivning. Jag ville ha anfört de synpunkter som återfinns i det särskilda yttrandet. Jag skall inte tala om varför, men jag hade den uppfattningen att det inte var fråga om att ge regeringen till känna ett visst uttalande utan var fråga om en allmän skrivning, och då kunde jag vara med. Men när man ger regeringen till känna att en sådan här ny ordning skall kunna tillämpas, vill jag gärna för min del poängtera att man inom stiftet – det kommer jag att säga också i kyrkliga sammanhang – skall ta hänsyn till pastoratstypen. Vi har ändå från den här församlingen anledning att slå vakt om gudstjänstlivets tillgänglighet i svenska kyrkans små församlingar ute i glesbygden. Jag tycker att alla skall ha rätt till gudstjänst i sin hembygds kyrka under rimliga och givna förutsättningar.

Anf. 33 MATS O KARLSSON (s) replik:

Herr talman! När det gäller prästtjänsterna tycker jag att Karl Boo måste bestämma sig. Är Karl Boo för en frihet inom kyrkan att reglera antalet och fördelningen av prästtjänster, eller är det en frihet under förmynderskap som det särskilda yttrandet andas?

Skattcutjämningsanslaget på 90 milj. kr. är någonting som riksdagen för flera år sedan beslutade skulle upphöra. Det fanns under två år – 1983 och 1984. Jag kan ha en viss förståelse för att Karl Boo sörjer när det gäller anslaget, eftersom han var det statsråd som signerade propositionen och som gjorde att anslaget fick verka under de här två åren. Men jag kan inte låta bli att erinra mig det gamla talesättet att man inte skall gråta över spilld mjölk. Nu är anslaget borta. Karl Boo ville att vi skulle tala om ett återställande och inte om ett nytt bidrag. Faktum är ändå att bidraget inte finns. Inför vi ett bidrag enligt centerns reservation, blir det fråga om ett nytt bidrag. Så står det också i kulturutskottets betänkande.

Det är möjligt att jag sade att centern har ett särskilt yttrande, men för klarhetens skull vill jag framhålla att Karl Boo ensam står för yttrandet.

Anf. 34 PER ARNE AGLERT (fp):

Herr talman! Kulturutskottets betänkande 17 är ett bra och glädjande betänkande från deras synpunkter som jag tror mig företräda: de fria trossamfundet och invandrarnas trossamfund. I och för sig kunde jag inskränka mig till att yrka bifall till punkterna 4 och 6, vilket jag givetvis också gör, men dristar mig till att något kommentera dessa båda punkter, särskilt punkt 4.

I punkt 4 behandlas byggnadsbidrag på det kyrkliga området. Det gäller restaurering av äldre domkyrkor och anskaffande av lokaler för trossamfund.

Bl. a. behandlas två motioner, en motion som har väckts av två ledamöter tillhörande regeringspartiet och en motion som väckts av ett stort antal folkpartister. Motionerna innehåller delvis samma yrkanden: att regeringen vid byggande av samfundslokaler skall kunna överskrida de givna ramarna, om det behövs av sysselsättningsskäl.

Ett av skälen till att vi motionerat är ett häpnadsväckande lågt anslag, som på intet sätt motsvarar behovet. Inte heller står det i paritet med anslag tidigare år.

Ett annat skäl är att det med hänsyn till sysselsättningen på byggmarknaden förmodligen kommer att uppstå behov av ytterligare påspädning.

Båda skälen är, enligt min mening, inte bara godtagbara. De har också hög prioritet.

I den socialdemokratiska motionen tas det upp en annan synpunkt som jag helhjärtat ställer mig bakom. Man poängterar vikten av att folkrörelserna behandlas lika i bidragsfrågor. Olikheterna är nu helt uppenbara. Allmänna samlingslokaler kan beviljas 30 % bidrag och 20 % statliga lån när det gäller godkända kostnader. Något tak finns inte. Gäller det samfundslokaler kan man få 30 % i bidrag men inget lån. Däremot finns det ett bidragstak beträffande de 30 procenten på 600 000 kr. Detta innebär, herr talman, att en frikyrka, en katolsk eller en ortodox kyrka eller en moské inte får kosta mer än 2 milj. kr., om man skall kunna få maximala 30 % i bidrag för bygget. Allt över 2 milj. kr. för lokalbygget får församlingen bekosta själv till 100 %. Ojämligheten är uppenbar, men jag skall ändå ta ett exempel.

Vad skulle Folkets hus-rörelsen säga om det i författningssamlingen stod: Ni får bygga hur stort och hur dyrt ni vill, men ni får bara 20 % lån och 30 % bidrag och – jag tar nu till tre gånger så mycket som i det förra fallet – ni får använda ett bidragsunderlag på högst 6 milj. kr.

Jag vill inte påstå att Folkets hus-byggen på 10, 20 eller 50 milj. kr. är några skrytbyggen som bör hållas tillbaka och därför skulle behöva stramare bidragsnormer – tvärtom. Jag har suttit med i den senaste utredningen om samlingslokaler, och jag vet vad som kan behövas. Om det är någon som inte behöver sådana begränsningar är det de fria trossamfundet och invandrar-kyrkornas trossamfund. De får sannerligen lov att vända på varje byggkrona, vare sig den kommer från egna fickor och offer eller från statliga bidrag.

I betänkandet sägs nu att det inte särskilt behöver talas om en höjning av taket eller ett borttagande av detta, därför att det redan finns en propå från den nämnd som handskas med dessa bidrag, och regeringen alltså kan sköta saken själv. Det har sagts ofta, men dessa höjningar av taket har låtit vänta på sig länge nog. När det nu har blivit sagt i en socialdemokratisk motion, är det emellertid min förhoppning att det skall ske någonting under det kommande året – annars får vi återkomma vid motionstiden nästa år.

När det gäller punkt 6, den andliga vården vid kriminalvårdens anstalter, har vi från folkpartiets sida år efter år, sedan en utredning i denna fråga lades fram, motionerat om att något borde göras också åt detta, eftersom sjukhuskyrkan, som är det stora projektet i utredningen, har lyckats så väl och fått de behövliga bidragen och tjänsterna. Det kanske har varit oklart vilket departement som skulle syssla med den andliga vården inom fängsvården, om det skulle vara justitiedepartementet, civildepartementet eller

finansdepartementet, som väl har det sista ordet i sådana här frågor.

Det är bra att det nu i utskottets skrivning står att de tre departementen tillsammans snarast bör göra färdigt det arbete som utredningen lämnade ifrån sig i början av 1980-talet. Jag vill inskränka mig, herr talman, till att läsa vad utskottet säger på s. 9:

”Det är mot den angivna bakgrunden självfallet angeläget att det inom regeringskansliet snarast möjligt görs de överväganden som behövs för – – en reform i enlighet med det föreliggande utredningsförslaget – –. Utskottet utgår därför från att man inom regeringskansliet i anslutning till den fortsatta beredningen av kyrkokommitténs förslag gör sådana överväganden och vidtar erforderliga förberedelser för att organisationen av den andliga vården inom kriminalvården snarast möjligt skall kunna få en lösning.”

När nu också Karl Boo har förordat detta från kyrkans sida borde det kunna gå bra.

Det finns i detta betänkande en del andra frågor, som jag tar för givet att jag inte är ensam om att känna ett visst obehag över att över huvud taget behöva ta ställning till. Jag är själv inte medlem av svenska kyrkan, jag tillhör ett annat trossamfund. Jag tror att det är många med mig som har sådan status. Det är också många som, trots att de tillhör kyrkan, inte bryr sig särskilt mycket om vad som står i betänkandet.

Herr talman! Jag ser fram emot den dag då alla ärenden som handlar om att flytta en prästtjänst till det ena eller andra pastoratet är ur världen för denna kammars del och vi får en fri kyrka i en fri stat. Då skall jag med glädje yrka bifall till de anslagsframställningar som kan göras på de premisser som många gånger har varit under behandling vad gäller stat-kyrka i Sverige. För dagen känner jag mig mest benägen, om det skulle komma till votering, att avstå från att rösta, eftersom jag inte tillhör kyrkan.

Anf. 35 MATS O KARLSSON (s) replik:

Herr talman! Per Arne Aglert var mycket nöjd med kulturutskottets betänkande, men jag tyckte att han var litet oförsiktig när han gick tillbaka i historien och nämnde att ett förslag beträffande den andliga vården förelåg redan 1979. Jag kan inte låta bli att påminna om vilka som då hade regeringsmakten och som borde ha haft möjlighet att genomföra den reformen redan då, om den nu är så angelägen som Per Arne Aglert här ger uttryck för.

Anf. 36 PER ARNE AGLERT (fp):

Herr talman! Den regeringen genomförde den stora biten av reformen – den hann inte med mer. Jag tycker att det är bra om den nuvarande regeringen kan genomföra den lilla biten. Det skulle hedra den.

Överläggningen var härmed avslutad.

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 12

Punkterna I och II:1

Utskottets hemställan bifölls.

Punkt II:2 (anslag till Bidrag till förnyelsefonder på det statligt reglerade området)

Först biträdades reservation 1 av Börje Hörnlund m. fl. – som ställdes mot reservation 2 av Elver Jonsson och Charlotte Branting – med acklamation.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 182 röster mot 105 för reservation 1 av Börje Hörnlund m. fl. 28 ledamöter avstod från att rösta.

Punkt III (anslag till Bidrag till kvinnoorganisationernas centrala verksamhet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 3 av Bengt Wittbom m. fl. – bifölls med acklamation.

Kulturutskottets betänkande 19

Punkt 1

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 2 (kommersialismen inom idrotten m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 298 röster mot 17 för reservation 1 av Alexander Chrisopoulos.

Mom. 3 (det statliga stödet till främjandeorganisationerna)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Ingrid Sundberg m. fl. – bifölls med acklamation.

Punkt 2

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 2 (marknadsföringen av Sverige som turistland)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 3 av Alexander Chrisopoulos – bifölls med acklamation.

Mom. 3 (Turistrådets ansvar för turismens regionala utveckling)

Utskottets hemställan bifölls med 301 röster mot 17 för reservation 4 av Alexander Chrisopoulos.

Mom. 4 (statliga insatser i vissa områden)

Utskottets hemställan bifölls med 299 röster mot 17 för reservation 5 av Alexander Chrisopoulos. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 5 (fjällturismen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 6 av Margareta Mörck och Margareta Fogelberg – bifölls med acklamation.

Mom. 6 (insatser för rekreation m. m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 7 av Alexander Chrisopoulos – bifölls med acklamation

Kulturutskottets betänkande 16

Punkt 1

Mom. 4 (uttalande om utlokalisering av kabel- och närradionämndernas kansli)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 1 av Ingrid Sundberg m. fl. – bifölls med acklamation.

Punkt 2 (anslag till Kabelnämnden: Stöd till lokal programverksamhet)

Utskottets hemställan bifölls med 245 röster mot 72 för reservation 2 av Ingrid Sundberg m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Punkt 3

Mom. 3 (närradionämndens finansiering)

Utskottets hemställan bifölls med 164 röster mot 154 för reservation 3 av Ingrid Sundberg m. fl.

Mom. 5 (reklam i närradio)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 5 av Ingrid Sundberg m. fl. – bifölls med acklamation.

Övriga punkter och moment

Utskottets hemställan bifölls.

Kulturutskottets betänkande 17

Punkt 2

Mom. 2 (bidrag till kyrkofonden för inomkyrklig skatteutjämning)

Utskottets hemställan bifölls med 278 röster mot 39 för reservationen av Karl Boo och Kerstin Göthberg. 1 ledamot avstod från att rösta.

Övriga punkter och moment

Utskottets hemställan bifölls.

4 § På förslag av talmannen beslöt kammaren medge att skatteutskottets betänkanden 1985/86:20, 41 och 46 debatterades i nu nämnd ordning och att voteringarna ägde rum i ett sammanhang sedan debatten i samtliga dessa ärenden avslutats.

Föredrogs

skatteutskottets betänkanden

1985/86:20 om skatten på fartygsbränsle och flygbränsle (förs. 1985/86:8),

1985/86:41 om ändrad försäljningsskatt på vissa personbilar (prop.

1985/86:145) samt

1985/86:46 om aktiebeskattningen.

Anf. 37 KARL BJÖRZÉN (m):

Herr talman! Skatteutskottets betänkande 20 har rubriken angående skatten på fartygsbränsle och flygbränsle.

Utskottet har behandlat ett förslag från riksdagens revisorer. I detta förslag sägs att riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna vad revisorerna anfört om en ändrad ordning för beskattning av brännolja för fartygsdrift.

Beträffande detta förslag har utskottet i sitt betänkande sagt att en närmare prövning av de frågor som har tagits upp i revisorernas förslag framstår som önskvärd. Utskottet anser att detta bör ges regeringen till känna.

Utskottet har alltså inte tillstyrkt revisorernas förslag, utan man har med anledning av förslaget föreslagit riksdagen att göra ett tillkännagivande.

Vad innebär då detta? Jo, det innebär att man backar upp revisorernas förslag, men man föreslår att riksdagen fattar ett sådant beslut att regeringen inte är så bunden vid detaljerna i förslaget utan har friare händer när det gäller att hitta en bättre ordning än den nuvarande.

Man har varit överens om detta i utskottet. Det finns därför inte anledning att närmare gå in på detaljerna beträffande fartygsbränslet.

I betänkandet behandlas också flygbränsle. Då gäller det motioner i ärendet. Man har sedan tre år tillbaka varit oenig i utskottet. Alltsedan det infördes en begränsning av skattefriheten – dvs. sedan skatt började tas ut på fritidsflyg och flygningar för andra privata ändamål – har reservationer fogats till utskottets betänkanden i denna fråga. Senast för ett år sedan fogades en trepartireservation från de borgerliga partierna till betänkandet. Den innebar ett avståndstagande från den nuvarande ordningen och en begäran om en bättre ordning.

I sak har argumenten inte förändrats. Det är därför onödigt att upprepa vad som står skrivet i motionerna och i protokollet från den senaste debatten i detta ämne.

En sak har emellertid tillkommit sedan förra gången, nämligen att riksskatteverket i en promemoria har redovisat konsekvenserna i administrativt hänseende och i fråga om kontrollen av nuvarande regler för beskattning av flygbensin. Av den redovisningen framgår att riksskatteverket anser att nuvarande regelsystem är behäftat med så allvarliga brister att det bör ändras. Riksskatteverket har lagt fram olika förslag till lösning av denna fråga.

Ett alternativ är att skattefriheten i princip skulle avskaffas, och det alternativet har vpk i en reservation ställt sig bakom. Ett annat alternativ är att flygbensin som säljs från flygdrivmedelsanläggning på flygplats skall vara skattefri. Härigenom elimineras en onödig begränsning, som ställer till stora olägenheter men som ger mycket litet pengar till statskassan. Detta senare alternativ stämmer överens med de borgerliga partiernas önskemål, och vi har följt upp det i reservation nr 1.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservation nr 1.

*Skatten på fartygs-
bränsle och flygbränsle*

Anf. 38 LEIF OLSSON (fp):

Herr talman! Riksskatteverket har i PM som fogats vid ett brev till finansdepartementet den 19 mars i år pekat på att nuvarande regler för beskattning av flygbensin medfört stora svårigheter vad avser såväl den administrativa hanteringen som kontrollen av att reglerna följs. Riksskatteverket framhåller även att de administrativa kostnaderna och de besvär de skattskyldiga åsamkas inte står i relation till skatteintäkterna på knappt 3 milj. kr. per år.

Vi i folkpartiet delar riksskatteverkets uppfattning i detta avseende, men drar därav slutsatsen att bästa sättet att minska krångel och dyrbar administration är att helt slopa beskattningen av flygbensin som säljs från flygdrivmedelsanläggning vid en flygplats.

Folkpartiet anser det vara ett samhällets intresse att ha många flygkunniga personer och att dessa skall ges möjligheter att genom erforderliga flygtimmar behålla sina certifikat och därmed också sin flygkunnighet. Det får enligt vår mening inte vara så att allt fler privata flygare tvingas sluta flyga på grund av ökade kostnader. Om allt färre tar flygcertifikat och om flera personer inte upprätthåller sina certifikat, kommer det att gå ut bl. a. över brand- och övervakningsflyg och över civilförsvarets tillgång på privatflygare.

Denna skatt på flygbensin är, enligt folkpartiets uppfattning, helt enkelt hämmande på luftfartens utveckling. Att, som vi anför i reservation nr 1, införa skattefrihet på bensin som säljs från flygdrivmedelsanläggningar på flygplats torde tillfredsställa såväl flygets som skattemyndigheternas krav, varför jag yrkar bifall till reservation nr 1 och i övrigt bifall till utskottets hemställan.

Anf. 39 TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Alltsedan det upptäcktes att skogsdöden är ett problem även för Sverige har försurningsfrågorna stått i centrum för debatten. Kväveoxidutsläppen uppmärksammas numera som en av de allvarligaste orsakerna till skogsskadorna. Riksdagen har också fattat vissa beslut i rätt riktning, bl. a. om katalytisk avgasrening, även om trafikökningen på landvägarna är så omfattande att det sannolikt inte kommer att bli någon positiv nettoeffekt härav.

I vpk:s motion om skogsdöden, luftföroreningar och markförgiftning föreslår vi en rad åtgärder i energibesparande och miljöskyddande syfte. Där föreslås också bl. a. att flygbensin skall beskattas på samma sätt som bensin för bilar. Vi anser även att det är viktigt att kväveoxidutsläppen kartläggs mera i detalj och att därefter en redovisning lämnas.

Järnvägsfrämjandet har helt nyligen i skrivelse till finansdepartementet begärt en prövning av frågan om beskattning av flygbränslet som helhet. I skrivelsen hänvisas till 1979 års trafikpolitiska beslut. Man säger, med hänvisning till flygets kväveoxidutsläpp, att det nuvarande systemet med total skattebefrielse innebär en allvarlig brist.

Vi inom vpk har stöd från en rad organisationer, när vi reser kravet att

bl. a. flygbensin skall beskattas på samma sätt som bensin för bilar. Vi menar att man bör gå en annan väg än den som föreslagits av de föregående talarna, vilka förordat fullständig skattebefrielse härvidlag.

Karl Björzén hade i sitt inlägg en litet lustig formulering. Han sade att riksskatteverket som förstahandsyrkande fört fram att det skall vara en likvärdig beskattning över hela området och att vpk hakat på där. Ja, det är faktiskt så att vi väckte vår motion i riksdagen innan riksskatteverkets utredning var klar. Vem som har hakat på vem kan vi ju föra en debatt om vid något annat tillfälle och på någon annan plats.

Herr talman! Till dessa viktiga miljöpolitiska aspekter hör enligt min mening också läggas synpunkten att ett avskaffande av skattefriheten skulle underlätta det administrativa arbetet. Det skulle bli en förenkling på skatteområdet, och problem som följer av det system vi nu har skulle lösas. Detta har också riksskatteverket ansett vara en riktig väg.

Jag vill med dessa ord, herr talman, be att få yrka bifall till reservation 2 i skatteutskottets betänkande 20.

Anf. 40 KARL-ANDERS PETERSSON (c):

Herr talman! Till skatteutskottets betänkande 1985/86:20 har fogats en borgerlig reservation beträffande flygbränsle, i vilken även vi centerpartister är med och yrkar att bensin som säljs från flygdrivmedelsanläggning på flygplats skall få ske skattefritt.

Det synes inte finnas några delade meningar om att vi i landet behöver privatflyg med olika uppgifter. Det gäller bruksflyg, skogsbrandsbevakning, målflygning, skolflyg, räddningstjänst, jord- och skogsbruksflyg, trafikövervakning, bogsering av segelflygplan etc. Det finns många uppdrag som sker mot ersättning.

Jag tror att alla har klart för sig att de människor som ägnar sig åt privatflyget drivs av ett fantastiskt intresse för uppgiften. Man får ofta offra mycket tid och pengar för att bibehålla sin kompetens för det flygcertifikat som är förutsättningen för fortsatta flyguppdrag. Samtidigt är vi medvetna om att dessa kunniga privatflygare i vissa situationer är oersättliga för samhället.

Men befrielsen från bensinskatt är administrativt betungande för riksskatteverket. Därför konstaterar riksskatteverket att från administrativa synpunkter vore bästa lösningen att helt avskaffa avdragsrätten för bensin som förbrukas i luftfarkoster. Vill man från samhällets sida stödja viss flygverksamhet, så bör detta ske genom direkta stödåtgärder, anser riksskatteverket. Ja, då blir det ju i varje fall inte administrativt betungande för riksskatteverket. Självklart skall vi inte fatta något beslut som innebär administrativa kostnader som överstiger de 3 miljoner, som skatten beräknas inbringa på flygbensinen. Men å andra sidan inbringar ju bensinskatten totalt ca 12 miljarder kronor per år, så de här 3 miljonerna är nästan försumbara i sammanhanget, om vi därmed kan stimulera utbildningen av välutbildade privatflygare, så att tillgången ökar. Det är inte bara de enskilda privatflygarerna som drabbas av de ökade kostnaderna, utan även flygklubbarna får till följd härav stora problem och tvingas kanske i vissa fall att lägga ned

verksamheten. Civilförsvarets tillgång på privatflygare kan komma att bli mycket begränsad.

En annan följd av beskattning av all bensin för flygändamål skulle vara att konkurrensen mellan bensin- och fotogendrivna flygplan skulle bli svårt snedvriden. Detta kan knappast vara någon fördel ur miljösynpunkt.

Det alternativ som vi pekat på i reservationen bör ta bort effekterna av den ökade beskattningen på privatflyget, samtidigt som man så långt som möjligt förenklar det skatteadministrativa arbetet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 41 BO FORSLUND (s):

Herr talman! Det föreliggande betänkandet omfattar bara två reservationer. Som framkommit står dessa i motsats till varandra. De borgerliga vill uppnå skattefrihet för privatflyget, och vänsterpartiet kommunisterna vill slopa skattefriheten. I fråga om just beskattningen har tidigare framförts olika synpunkter. Vi har också från majoritetens sida sagt att skulle det vara svårt att tillämpa nuvarande bestämmelser, finns det skäl att se över dessa. Det är ju av det skälet som regeringen uppdragit åt riksskatteverket att i samråd med luftfartsverket kartlägga administrationen och kontrollen av beskattningen. Nu föreligger det en rapport, som också har åberopats, och riksskatteverket har angett olika alternativ. Eftersom dessa övervägs och bereds för närvarande av regeringen, finns det, tycker vi från utskottsmajoritetens sida, således skäl att avvakta förslag från regeringen. Det är en mycket vanlig parlamentarisk tradition som vi då följer.

För att visa att detta kanske inte är alldeles så enkelt säger riksskatteverket att den bästa lösningen är att helt avskaffa avdragsrätten för bensin som förbrukas av luftfartyg. Men om man av olika anledningar från samhällets sida anser sig böra stödja viss flygverksamhet, bör detta ske genom direkta stödåtgärder. Man säger också att det bör undersökas i vad mån oönskade effekter av slopad skattefrihet kan neutraliseras genom åtgärder utanför skattebestämmelsernas område.

Luftfartsverket anser att skattefrihet för flygbensin skulle anknytas till försäljningsställe på så vis att bensin som säljs från flygdrivmedelsanläggning på flygplatsen skulle vara skattefri. Detta överensstämmer med förslagen i de borgerligas reservation. Fördelarna skulle, säger man, vara påtagliga såväl från administrativ synpunkt som vad gäller kontrollmöjligheterna.

Man kan således anlägga olika synpunkter på denna fråga. Vi tycker då att vi skall låta regeringen slutföra beredningen av ärendet och återkomma.

Med de orden yrkar jag bifall till skatteutskottets hemställan och avslag på de föreliggande reservationerna.

Anf. 42 KARL BJÖRZÉN (m):

Herr talman! Bo Forslund säger att frågan är föremål för överväganden i regeringskansliet och att det finns anledning att avvakta resultatet av dessa överväganden. Men, Bo Forslund, regeringen införde, med stöd av den socialistiska majoriteten i riksdagen, för tre år sedan en ordning som blivit utsatt för mycket hård kritik. Att riksskatteverket i mycket skarpa och bestämda ordalag underkänner det system som infördes borde mana till

besinning. De övriga riksdagspartierna har varit beredda att redan nu ta ställning i den ena eller den andra riktningen. Socialdemokraterna vill avvakta. Jag undrar om Bo Forslund är stolt över att försvara en så handlingskraftig regering.

Jag upprepar mitt yrkande om bifall till reservation 1.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslutet redovisas efter debatten om skatteutskottets betänkande 46.)

Anf. 43 ANDRE VICE TALMANNEN:

Kammaren övergår till att debattera skatteutskottets betänkande 41, som gäller ändrad försäljningsskatt på vissa personbilar.

Ändrad försäljningsskatt på vissa personbilar

Anf. 44 EWY MÖLLER (m):

Herr talman! Till skatteutskottets betänkande nr 41, som handlar om ändrad försäljningsskatt på vissa personbilar beroende på om bilen har avgasrening eller ej, har vi från moderaterna, folkpartiet och centerpartiet fogat en gemensam reservation, vilken jag yrkar bifall till.

Vi anser det naturligtvis angeläget att skadliga utsläpp och avgaser från olika förbränningskällor minskar – det gäller inte minst bilavgaserna. Vi vet att bilavgaser från såväl bensin- som dieseldrivna fordon innehåller åtskilliga kemiska ämnen – många av dem är cancerframkallande. Det är därför viktigt att alla har insikt om detta och ställer sig positiva till åtgärder som minskar de utsläppen.

Redan 1984 krävde moderaterna i en motion att skattestimulanser skulle införas för att påskynda införandet av avgasrenade fordon. Detta vårt förslag har regeringen nu tagit fasta på.

Även i en motion 1985 – då i anslutning till regeringens proposition som handlade om skärpta avgasreningskrav för personbilar – tog vi ställning för att bilaccisen skulle sänkas på personbilar som uppfyller de skärpta avgasreningskraven. Därför ser vi naturligtvis med tillfredsställelse att en differentiering av bilaccisen – med hänsyn till om fordonen är avgasrenade eller ej – nu genomförs.

Vi ser det som ett resultat av att riksdagen förra året biföll en reservation från de borgerliga ledamöterna i skatteutskottet, där man anmodade regeringen att skyndsamt lägga fram ett sådant förslag som nu gjorts. Mot detta förslag finns alltså ingenting att invända. Vi är positiva till skattesänkningar, även som stimulansåtgärder.

Vad vi däremot inte är positiva till – och därför inte kan acceptera – är att man för att finansiera denna stimulans och skattesänkning föreslår en generell höjning av bilaccisen för 1987 och 1988 års bilmodeller. Vi anser att den svenska bilismen redan är så hårt belastad av olika skatter och pålagor att det räcker.

Vi anser också att denna skattehöjning drabbar orättvist. Hur viktiga miljöfrågorna än är måste vi ändå vara så positivt inställda till bilismen att vi

inte belastar alla dem som av olika anledningar måste använda bil, exempelvis i sitt arbete. I t. ex. glesbygd är bilen många gånger nödvändig för resor till och från arbetet och för att kunna få tillgång till service och kulturutbud, som kanske inte finns just där man bor. De redan hårt ekonomiskt ansträngda barnfamiljerna, för vilka bilen är nödvändig, drabbas också av denna höjning.

Den höjning av bilaccisen som genomfördes förra året – den motiverades då med att den skulle ge utrymme för den nu aktuella skattesänkningen – ligger till grund för vårt ställningstagande att inte nu ytterligare höja bilaccisen för att kompensera skattebortfallet. Det strider enligt vår uppfattning mot det beslut riksdagen förra året fattade.

Anf. 45 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Jag skall tala om skatteutskottets betänkande 41.

I maj 1985 konstaterade regeringen att den ekonomiska utvecklingen under årets första månader visade en snabbare uppgång än förväntat. Framst gällde det den privata konsumtionen och efterfrågan på importerade varor. Bl. a. konstaterades att nyregistreringen av bilar hade ökat med 22 % årets fyra första månader jämfört med samma månader året innan. För att dämpa den lånefinansierade privata konsumtionen och öka sparandet föreslogs olika åtgärder.

I proposition 1984/85:217 föreslogs bl. a. att bilaccisen skulle fördubblas. Det skulle medföra en skattehöjning på ca 4 000 kr. för en normalbil. Samtidigt sade finansministern: "Som ett led i miljöpolitiken avser jag att senare föreslå regeringen att bilaccisen sänks för de bilar som uppfyller de strängare regler för avgasrening som kommer att gälla i framtiden."

Vidare föreslog regeringen i proposition 1984/85:127 ett program mot luftföroreningar och försurning. Propositionen gick ut på skärpta avgasreningskrav för personbilar motsvarande nuvarande amerikanska krav. Dessa avgasreningskrav kan införas frivilligt fr. o. m. 1987 års bilmodeller. För att en sådan frivillig introduktion skall få önskvärt resultat sades det att särskilda ekonomiska stimulanser skulle införas under en övergångstid. Dessa skulle utformas så att kostnaderna för avgasreningen kompenseras genom en lägre försäljningsskatt. Och här säger finansministern att den föreslagna höjningen av försäljningsskatten ger utrymme för en sådan kompensation. Finansministern säger också att han skall återkomma i annat sammanhang med förslag om nedsättning.

Regeringens förslag på höjd bilaccis gick inte igenom i sin helhet, utan riksdagen höjde bilaccisen med halva det av regeringen föreslagna beloppet.

Nu kommer regeringen igen i proposition 1985/86:145 och föreslår den utlovade sänkningen av bilaccisen. Nedsättningen förslås utformad så att endast den del av bilaccisen för en personbil som överstiger 5 200 kr. skall betalas.

5 200 kr. lär motsvara merkostnaden för att uppfylla avgasreningskraven. Så långt tycker vi i folkpartiet att detta är bra. Det är angeläget att vi stimulerar till köp av personbilar med avgasrening redan innan det blir obligatoriskt. För oss alla är det viktigt att skadliga utsläpp och avgaser från olika förbränningskällor minskar. Inte minst gäller detta bilavgaserna.

Bilavgaser från såväl bensin- som dieseldrivna fordon innehåller åtskilliga kemiska ämnen, varav flera är cancerframkallande.

Emellertid vill regeringen höja bilaccisen för att betala den nämnda sänkningen. Regeringen vill höja bilaccisen för alla personbilar av 1987 års modell med 1 kr. till 5:80 kr. per kg och för personbilar av 1988 års modell med 2 kr. till 6:80 kr. per kg fordonsvikt. Både ekonomiska och moraliska argument tycker vi bör fälla detta förslag.

Ekonomiskt är accishöjningen olycklig och onödig. Bilskatten har under de senaste åren stigit snabbare än andra bilutgifter. Ytterligare höjningar innebär bara att ekonomiskt svagare grupper ställs utan praktiska möjligheter att inneha nya trafiksäkra, bränslesnåla och miljövänliga bilar.

Det moraliska skälet är att bilaccisen höjdes så sent som för ett år sedan och finansministern då sade att just den höjningen skulle användas till sänkt försäljningsskatt.

Vi i folkpartiet är inte beredda att höja bilaccisen nu, och därför yrkar jag bifall till reservationen i betänkandet.

Anf. 46 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! I skatteutskottets betänkande 41 behandlas frågan om ändrad försäljningsskatt på vissa personbilar. Vi ser naturligtvis med tillfredsställelse att en differentiering av bilaccisen sker med hänsyn till om fordon har avgasrening eller ej och att detta genomförs nu.

Men som framgår av reservationen anser vi från centerns sida att beslutet förra året innebar att inga nya höjningar skulle ske i samband med att en differentiering av bilaccisen infördes. Den skattelättnad för personbilar av 1987 och 1988 års modeller, som uppfyller de skärpta avgasreningskrav som obligatoriskt skall gälla för personbilar av 1989 års modell eller senare, skulle genomföras genom en sänkning av försäljningsskatten på dessa fordon. När nu regeringen på nytt föreslår en höjning av denna skatt med 1 kr. per kg för 1987 och ytterligare 1 kr. per kg fordonsvikt för 1988 års modeller yrkar vi avslag på detta förslag.

Bilisterna är i dag hårt drabbade och hårt beskattade, samtidigt som möjligheterna att göra avdrag för arbetsresor har begränsats. Bilen är för de allra flesta bilägare ingen lyxvara, utan ett nödvändigt fortskaffningsmedel. Att ytterligare fördyra kostnaderna för detta anser vi vara orättvist.

Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten, utan ber att med detta få yrka bifall till den reservation som har fogats till utskottsbetänkandet.

Anf. 47 LARS HEDFORS (s):

Herr talman! För någon tid sedan fattade riksdagen på förslag av regeringen beslut om skärpta avgasreningskrav för personbilar. Beslutet innebar bl. a. att kraven skulle införas frivilligt på 1987 och 1988 års modeller och obligatoriskt fr. o. m. 1989 års modeller.

Vidare fastslogs att den s. k. bilaccisen skulle sättas ned på 1987 och 1988 års modeller för att på det viset stimulera en övergång till de skärpta avgasreningskraven. Effekten på statsbudgeten skulle emellertid vara neutral, dvs. ett inkomstbortfall skulle på något sätt kompenseras. Orsaken till att man inte redan vid detta tillfälle fastställde vilka skattesatser som skulle

gälla var att den tänkta ändringen av bilaccisen först skulle, som man sade, notificeras i GATT och EFTA.

Så har nu skett, och de konkreta förslagen innebär att bilaccisen skall sättas ned med högst 5 200 kr. för personbilar av 1987 och 1988 års modeller som uppfyller de skärpta avgasreningskraven. Vidare skall det inkomstbortfall som uppstår kompenseras genom en generell höjning av accisen för personbilar av 1987 års modell med 1 kr. per kg tjänstevikt och för personbilar av 1988 års modell med ytterligare 1 kr. per kg.

När Stig Josefson och Ewy Möller nu hävdar att förslaget kommer att drabba bilismen hårt – ungefär så sade de – är det inte riktigt med sanningen överensstämmande. Inkomsterna genom den generella skattehöjningen kommer nämligen att ograverade gå tillbaka till bilismen i form av en skattesänkning för de framsynta bilköpare som skaffar sig bilar som uppfyller de skärpta avgasreningskraven. Det är alltså inte fråga om att ytterligare belasta bilismen.

Det förslag som nu ligger på riksdagens bord tillstyrks av skatteutskottets majoritet. De borgerliga partierna reserverar sig. Från det hållet är man med på den föreslagna sänkningen, men motsätter sig den generella höjningen för att kompensera inkomstbortfallet. Resultatet av den manövern blir naturligtvis att budgetunderskottet kommer att öka.

En ökning av budgetunderskottet kan vi socialdemokrater inte acceptera. Vi har genom ett hårt och målmedvetet arbete lyckats pressa ned budgetunderskottet över all förväntan. Det arbetet måste fortsätta ytterligare ett tag, och då har vi helt enkelt inte råd med någon opportunistisk låt-gå-politik i detta sammanhang.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan i dess helhet och avslag på reservationen.

Jag vill allra sist göra en liten kommentar till det som Britta Bjelle här sade. När vi för ungefär ett år sedan höjde bilaccisen sade finansministern att denna höjning skulle täcka även sänkningen av accisen på de avgasrenade bilarna, påpekade Britta Bjelle. Men då skall man ha klart för sig att finansministern när han sade det hade lagt fram ett förslag, som innebar en höjning av bilaccisen från 3:20 till 6:40 per kg tjänstevikt. Detta blev emellertid inte riksdagens beslut. Riksdagen gick emot finansministern och beslutade i stället om en höjning till bara 4:80. Den föreslagna höjningen halverades alltså. Då säger det sig självt att det beslutet inte gav något utrymme för att sänka bilaccisen för de avgasrenade bilarna. Helt följdriktigt kommer därför finansministern nu tillbaka med förslag om en höjning.

Anf. 48 EWY MÖLLER (m):

Herr talman! Jag nämnde i mitt inledningsanförande att vi naturligtvis är positiva till den skattesänkning och den stimulans för avgasrenade bilar som föreslås. Däremot är vi inte positiva till höjningen av accisen för vissa andra bilar. Om man skall finansiera en skattesänkning på ett håll med en skattehöjning på ett annat, vilket det är fråga om i det här fallet, då borde det enligt vår mening räcka med att genomföra skattehöjningen en gång för detta ändamål. Vi avser då den höjning av bilaccisen som skedde förra året och

vars syfte var att kompensera det skattebortfall som uppstår genom den nu föreslagna skattestimulansen.

Att riksdagens majoritet förra året halverade den höjning som regeringen då föreslog anser vi vara ett beslut som grundade sig på bedömningen att en sådan höjning skulle vara tillräcklig för att ge utrymme för en kompensation av skattebortfallet. Vi förutsatte att det förslag som riksdagsmajoriteten då antog var väl underbyggt. Därför är det enligt vår mening inte motiverat att nu återigen höja accisen för de bilmodeller det här är fråga om.

Anf. 49 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Jag vet inte varifrån Lars Hedfors har fått sina beräkningar när det gäller hur mycket pengar som kommer in genom den höjda bilaccisen och hur mycket den nya sänkningen skall kosta. Jag har gått tillbaka till gamla propositioner, snabbprotokoll och betänkanden från skatteutskottet, och ingenstans har jag hittat några som helst beräkningar.

Vad som är intressant är att finansministern, som jag sade också i mitt inledningsanförande, i proposition 1984/85:217 om den då aktuella höjningen av bilaccisen sade: "Den nu föreslagna höjningen av skatten ger utrymme för en sådan kompensation." Det står inte hur mycket av utrymmet som behövdes för kompensationen eller hur mycket den skulle kosta. Dessutom framgår det klart av den propositionen att den första accishöjningen var avpassad för att begränsa människors köp av nya bilar. Man ville få ned konsumtionen när det gällde nyförvärv av bilar. Det var skälet till accishöjningen. Men samtidigt sade finansministern att det fanns utrymme för en senare höjning. Bilaccishöjningen den gången var alltså inte alls avpassad till vad det egentligen skulle kosta att senare sänka bilaccisen för avgasrenade bilar.

Jag har, som jag sade, gått tillbaka till gamla handlingar och letat, men jag har inte någonstans kunnat finna några beräkningar som exakt visar att man måste höja accisen med 1 kr. 1987 och 1 kr. 1988 för de bilar som inte har avgasrening för att få fram en jämvikt så att det blir statsfinansiellt neutralt. Därför vore det intressant att få veta varifrån Lars Hedfors har fått sina beräkningar. Det vore också intressant att få veta exakt hur mycket bilaccishöjningen gav förra gången, vad den nu föreslagna sänkta bilaccisen kostar – det talades om 5 200 kr. per bil – och hur mycket den nya höjningen ger. Då kan man avgöra om det blir jämvikt.

Anf. 50 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! Man kan inte särskilja beslutet 1985 och beslutet i dag. Som vi tolkar beslutet 1985 skulle det ge utrymme för en skattesänkning för de bilar som fyller kraven på fullständig avgasrening. I botten på denna diskussion och ställningstagandena både förra året och nu ligger en åsiktskillnad, en skillnad i hur vi ser på bilen som ett nödvändigt fortskaffningsmedel. För glesbygdens folk och för många många andra är bilen ett nödvändigt fortskaffningsmedel. För dessa människor skulle det innebära mycket stora problem, om de inte hade möjlighet att använda bil. Jag anser därför att det är orimligt att ytterligare belägga bilismen med en ökad beskattning.

Vi kan också se på pendlarnas situation, där det naturligtvis också finns en

åsiiktsskillnad. Vi vill inte bara låta människorna få möjlighet att bosätta sig alldeles i närheten av arbetsplatsen utan också ge dem större frihet att välja. Även på den punkten har vi gång på gång sett att socialdemokraterna har en negativ inställning. Det är detta som utgör grunden till att vi i det här fallet har delade uppfattningar.

Anf. 51 LARS HEDFORS (s):

Herr talman! När förslag om höjning av bilaccisen debatterades i riksdagen senast, dvs. i juni 1985, fanns det två huvudsyften med förslaget. Det första syftet var att man skulle försöka komma till rätta med ett växande bytesbalansunderskott. Det andra syftet var att man skulle försöka komma till rätta med ett då ganska högt budgetunderskott. Detta var det viktiga. Det var motivet för att man skulle höja bilaccisen. Samtidigt sade finansministern i en bisats att om man får höja bilaccisen från 3:20 till 6:40 kr. per kilogram tjänstevikt kommer det att kunna finnas utrymme för en sänkning av bilaccisen för de fordon som uppfyller de skärpta kraven på avgasrening. Det förslaget gick inte igenom i riksdagen, eftersom det blev en kompromiss mellan socialdemokraterna och vänsterpartiet kommunisterna. Höjningen stannade vid 4:80 kr. Då menar jag att det är rimligt att anta – det finns i varje fall ingenting som motsäger detta – att den möjligheten att finansiera bilaccisen bortfaller. Jag menar också att det är logiskt och konsekvent av regeringen att komma tillbaka med ett nytt förslag, som inte på något vis drabbar bilismen, eftersom pengarna går tillbaka till bilismen.

Jag tror att vi kan hålla på att träta om detta ganska länge, men så uppfattade vi beslutet i riksdagen den gången. Ni som representerar de borgerliga partierna här i riksdagen vill vara med och sänka skatten, men ni vill inte vara med om att ta fram pengarna till skattesänkningen. Det tycker jag inte är särskilt modigt av er. Ni smiter från notan, skulle man kunna säga. Det kommer att innebära att budgetunderskottet ökar.

Anf. 52 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Det är ganska intressant att höra Lars Hedfors säga att vi smiter från notan, att vi inte vill vara med och betala osv. Men det finns ju inga beräkningar! Det finns ju ingenting som visar vad bilaccisen egentligen gav. Det finns heller ingenting som visar att de pengarna inte räcker till den sänkning som det är frågan om nu. Det finns inget som visar vad den nya bilaccisen egentligen ger i pengar, så att man kan få en jämförelse.

Lars Hedfors använder sådana ord som "rimligt" och "att anta". Jag kan också säga att det är rimligt att tro att den stora höjning av bilaccisen som beslutades i juni förra året räcker för att man skall kunna sänka bilaccisen nu. Eftersom det inte finns något underlag att bygga en höjning på är det också rimligt för folkpartiet att i det läget säga nej till en ny skatthöjning. Det finns ett beslut sedan tidigare, där det sades att pengar som togs in i samband med höjningen av bilaccisen i juni 1985 också skulle användas för ändamålet att sänka bilaccisen nu.

Anf. 53 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! När Lars Hedfors säger att förra årets förslag att höja försäljningsskatten tillkom för att dämpa bilinköpen, kan man fråga sig om det är lika angeläget att använda detta argument i år. Om man i en akut situation vill dämpa bilinköpen, tar man ju alltid till litet kraftigt. Därför tycker jag att hans argument är ganska dåligt i dagens debatt.

Lars Hedfors sade att vi smiter från att betala notan, men jag vill framhålla att vi genom riksdagsbeslutet förra året har varit med om att betala notan. Vi tolkade också riksdagsbeslutet så, att höjningen skulle vara tillräcklig för att medge en reduktion för dem som nu köper bilar med en fullgod avgasrening.

Anf. 54 EWY MÖLLER (m):

Herr talman! Lars Hedfors sade att vi var med om skattesänkningarna men att vi sedan vill smita från notan. Jag vill framhålla – och det sade jag också förut – att vi faktiskt är mycket positiva till skattesänkningar. Vi är också mycket väl medvetna om att skattesänkningar måste finansieras. När vi har lagt fram skattesänkingsprogram har vi alltid redovisat hur de skall finansieras. Fortfarande vill jag hävda att det beslut som fattades förra året fattades i syfte att också ge utrymme för den här stimulansen. Lars Hedfors sade att förslaget lades fram för att man skulle kunna dämpa bilinköpen. Det är klart att det inte förhöll sig så, och vi får, som jag sade i mitt anförande, inte vara så negativa till bilismen att vi lägger på bilisterna för stora skatter och andra pålagor. Som jag nämnde förut finns det människor som är mycket beroende av bilen. De måste kanske ha bil i arbetet. Människor i glesbygd har t. ex. inte någon möjlighet att ta del av alla de kulturutbud och den service som finns i tätorterna och är därför helt beroende av bilen. För dessa människor är bilen till verklig nytta. Vi menar att vi för vår del inte har sett någonting som tyder på att pengarna på något vis skulle gå tillbaka till dem i form av skattelättnader.

Anf. 55 LARS HEDFORS (s):

Herr talman! Britta Bjelle efterlyser beräkningar. Det var noggranna beräkningar som låg bakom förslaget i juni månad 1985. Finansdepartementets experter hade räknat fram, att om vi skulle kunna sänka bilaccisen för bilar som uppfyllde de skärpta kraven på avgasrening, måste bilaccisen höjas från 3:20 kr. till 6:40 kr. per kg tjänstevikt. Det ville inte riksdagen gå med på, och därför är det nödvändigt att komma tillbaka och begära mera pengar.

Sedan frågade Stig Josefson om förslaget syftar till att dämpa bilismen. Jag trodde faktiskt att syftet med förslaget framgick ganska klart. Förslagets syfte är att stimulera bilägarna att skaffa sig bilar, som uppfyller de skärpta kraven på avgasrening, så att det släpps ut mindre med kväveoxid i naturen med påföljd att försurningen i mark och miljö minskar. Jag hoppades faktiskt att Stig Josefson ville ställa sig bakom detta.

Ewy Möller fortsatte att hävda att det här skulle vara någonting som är negativt för bilismen. Det är inte sant, Ewy Möller. Jag har visat att de pengar som vi får in från bilismen går tillbaka till bilismen. Det rör sig alltså inte på något vis om någon negativism mot bilismen, utan det är ett försök att förbättra miljön – och alla måste vara med och betala.

Anf. 56 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! Jag vill bara säga att jag inte har yrkat på någon ändring beträffande den reducering av försäljningsskatten som här föreslås när det gäller bilar med fullgod avgasrening.

Anf. 57 BRITTA BJELLE (fp):

Herr talman! Jag kunde inte låta bli att läsa i regeringens proposition 1984/85:217, som Lars Hedfors åsyftar. Såvitt jag kan se står det inte där att just den fördubbling som det är fråga om skulle vara avpassad för en senare sänkning av bilaccisen – då visste man inte ens hur mycket den skulle sänkas. Det står bara: "Som jag förordat bör försäljningsskatten nu höjas med 100 %." Vidare står det: "Den nu föreslagna höjningen av skatten ger utrymme för en sådan kompensation. Jag avser därför att --- återkomma ---."

Det finns inga beräkningar som visar att det är exakt den höjning som regeringen då föreslog som i dag motsvarar sänkningen på 5 200 kr., utan den höjningen var tilltagen för att dämpa köp av nya bilar. Vi har varit med om att finansiera den sänkning som nu har föreslagits.

Anf. 58 LARS HEDFORS (s):

Herr talman! Britta Bjelle har nu själv läst i propositionen att höjningen skulle ge utrymme för en sänkning av bilaccisen på avgasrenade bilar om man – nota bene! – höjde accisen från 3:20 kr. till 6:40 kr. Nu blev så inte fallet, utan accisen höjdes inte till mer än 4:80 kr. Det finns följaktligen inte längre något utrymme för en sänkning, och då är det regeringens plikt att komma tillbaka med en proposition.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslutet redovisas efter debatten om skatteutskottets betänkande 46.)

Anf. 59 ANDRE VICE TALMANNEN:

Kammaren övergår nu till att debattera skatteutskottets betänkande 46 om aktiebeskattningen.

Aktiebeskattningen

Anf. 60 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Det knappt tjugotal motioner inom aktiebeskattningens område som vi nu skall behandla hade jag hoppats och trott skulle ha tagits upp här i kammaren i anslutning till den proposition om aktiebeskattningen som i propositionsförteckningen angavs skulle avlämnas i april månad. Till yttermera visso skrev finansministern redan den 6 mars i proposition 140 i anslutning till förslaget om fördubblad moms på aktiehandeln att han inom kort avsåg att framlägga en proposition om ändrade värderingsregler för aktier vid arvs-, gåvo- och förmögenhetsbeskattningen.

I likhet med vad en utredning föreslog hade finansministern tänkt sig att man vid arvs-, gåvo- och förmögenhetsbeskattningen skulle ta hänsyn till den

latent skatteskulden i så mån att skatteunderlaget skulle utgöra 75 % av aktiernas marknadsvärde. På så vis skulle den mångomtalade s. k. Kistnerrefekten kunna undvikas, där hela dödsboets tillgångar på ca 300 milj. kr. försvann genom skyhögt arvsskatt och dessutom reavinstskatt och omsättningskatt på alla de aktier som man var tvungen att sälja för att få pengar till arvsskatten.

Avsikten var alltså att propositionen skulle behandlas av vårriksdagen och de nya värderingsgrunderna för arv och gåva gälla från kommande halvårsskifte, medan den nya förmögenhetsbeskattningen skulle gälla fr. o. m. 1987 års taxering.

Från moderata samlingspartiets sida har vi i flera år motionerat om att hänsyn skulle tas till den latent skatteskulden, och vi hälsade självfallet utredningens förslag med tillfredsställelse, även om vi ansåg att skatteunderlaget skulle utgöra 65 % av aktiernas marknadsvärde.

Man frågar sig nu varför det inte har kommit någon proposition. Det går knappast att skylla på bristande tid, eftersom propositionen uppenbarligen var nära förestående redan den 6 mars. Socialdemokraternas talesman Jan Bergqvist har självfallet nu skyldighet att inför kammaren redogöra för varför det inte har blivit någon proposition och också klargöra när den är att vänta.

I skatteutskottets betänkande 46 finns det sju gemensamma reservationer från de tre borgerliga partierna. Förmögenhetsvärderingen av börsnoterade aktier har jag redan nämnt, och i en annan reservation påtalar vi det enligt vår uppfattning ologiska i att OTC-aktier beskattas hårdare vid arv och gåva än vid förmögenhet.

Det enskilda aktiesparandet har minskat radikalt till förmån för det institutionella ägandet. Att denna utveckling är olycklig tror jag att även socialdemokraterna kan skriva under på. Ändå vill man inte stimulera hushållssparandet i aktier genom att ändra på den orimliga dubbelbeskattningen av utdelad vinst. I början av 1980-talet mildrades denna dubbelbeskattning något genom en skattereduktion på utdelningen från börsnoterade aktier med maximalt 2 250 kr. För icke börsnoterade bolag genomfördes också vissa reduktioner. Socialdemokraterna har som bekant avskaffat skattereduceringen för börsaktier. I avvaktan på ett stegvis avskaffande av dubbelbeskattningen bör den skattereduktion som gällde 1982 och 1983 återinföras.

Aktier missgynnas när det gäller realisationsvinstbeskattning i jämförelse med annat sparande. Därmed stimuleras sparande i improduktiva investeringar, vilket förvisso inte gagnar svenskt näringsliv. I första hand bör den skärpning av reavinstbeskattningen som infördes hösten 1983 slopas och tidigare regler återinföras.

Enligt nuvarande regler är sparandet i allemansfonder skattemässigt fördelaktigare än i aktiesparfonderna. Självfallet är det ett rättvisekrav att konkurrensneutralitet råder mellan dessa två sparformer, och vi begär i en reservation förslag från regeringen syftande härtill.

Slutligen tar vi tillsammans med folkpartiet upp frågan om anställdas aktieförvärv i det egna företaget. Skattemässigt har det skett en viss förbättring genom att man slopat förmånsbeskattningen, dvs. skillnaden

mellan emissionskursen och kursen vid introduktionen på marknaden. Vissa enligt vår uppfattning onödiga villkor finns dock kvar. Varje anställd får sålunda inte köpa aktier i det egna företaget för mer än 30 000 kr. Dessutom råder en viss spärr för hur stor procent aktier samtliga anställda får teckna vid en emission.

Med det sagda, herr talman, yrkar jag bifall till samtliga reservationer utom nr 6.

Anf. 61 LEIF OLSSON (fp):

Herr talman! I skatteutskottets betänkande 1985/86:46 behandlas ett flertal motioner om aktiebeskattningen. Utskottet framhåller angelägenheten av att företagen på olika sätt skall kunna skaffa riskkapital och även att aktiesparandet bör uppmuntras för att bredda intresset för aktier bland allmänheten. Utskottet bestrider inte heller att nuvarande skatteregler kan medföra problem, att detaljer kan behöva ändras och att behov av en fortlöpande översyn av reglerna är nödvändig. Så långt, herr talman, är allt gott och väl.

Men när det sedan kommer till realbehandling av ett flertal motioner som alla har en gemensam målsättning, nämligen att just ändra detaljer, att begära översyn osv., då är inte längre viljan så stark hos utskottets majoritet.

I folkpartiets skattemotion behandlar vi bland många andra skattefrågor även kapital- och aktiebeskattningen. Vi anser det ytterst angeläget att vi får enklare skatteregler med bättre överskådlighet. De skatteförändringar vi föreslår är främst till för att minska snedvridningar i systemet och skapa ett skattesystem som befrämjar den tillväxt i samhället som skall ge oss full sysselsättning och ökade realinkomster.

Herr talman! Beskattningen av såväl kapital som kapitalavkastning är just en sådan typ av beskattning där det i dag är svårt att se något mönster i reglerna. Fastigheter tas upp till taxeringsvärdet, mindre företag tas upp till 30 % av substansvärdet, skogskontot tas upp till 50 %, medan aktier värderas till marknadsvärdet.

Även när det gäller realisationsvinstbeskattningen så är variationen stor mellan olika skatteobjekt såsom villor, bostadsrätter och olika gamla aktier osv.

Beskattningen av kapitalinkomster skiljer sig också avsevärt åt. Det sparande som finansierar statens upplåning är gynnsamt behandlat, medan t. ex. avkastningen på aktier i många fall fortfarande är dubbelbeskattad. Med tanke på att hushållssparandet minskat kraftigt de senaste åren är det ytterst angeläget att stimulera hushållen att återigen satsa på långsiktigt sparande.

Kravet i reservation nr 1 att riksdagen skall begära ett förslag från regeringen om successivt avskaffande av dubbelbeskattningen av utdelad vinst anser vi vara välmotiverat, och jag yrkar bifall till reservation nr 1.

Herr talman! Enligt folkpartiet är det nödvändigt att en större del av det totala sparandet sker i enskilda hushåll, och vi bör skapa en beskattning av avkastningen på långsiktigt sparande som är neutral vad gäller olika sparformer.

Vi är medvetna om att det statsfinansiella läget kan innebära att vissa

åtgärder kan införas först på sikt, men för att skapa något som liknar neutralitet mellan olika sparformer så bör skattereduktionen på aktieutdelningar återinföras, varigenom näringslivets möjligheter att skaffa riskvilligt kapital ökas och större rättvisa skapas för det enskilda aktiesparandet. Jag yrkar bifall till reservation nr 2.

Herr talman! Som utskottet framhåller kan reglerna vid arvs- och gåvobeskattningen slå hårt, och man hänvisar därvid till det delbetänkande från arvs- och gåvoskattekommittén där man föreslår att aktier med hänsyn till den latent skatteskulden skall värderas till 75 % av marknadsvärdet. Utskottet anser att denna regel bör användas även när det gäller förmögenhetsbeskattningen.

I folkpartiets skattemotion föreslår vi att aktier och liknande värdepapper får äsättas ett som vi kallar det taxeringsvärde på 65 % av marknadsvärdet vid såväl förmögenhetsbeskattningen som vid beskattningen av arv och gåva. Regeringen bör även lägga fram förslag att de s. k. OTC-aktierna skall värderas på samma sätt vid arvs- och gåvobeskattningen som vid förmögenhetsbeskattningen, och jag yrkar därför bifall till reservationerna 3 och 4.

Herr talman! Det kan inte vara sund skattepolitik att vid realisationsvinstbeskattningen missgynna sparande i aktier jämfört med annat sparande. Att spara och satsa riskvilligt kapital i svensk företagsamhet måste ur samhällets synpunkt värderas högre än improduktiva investeringar i diamanter, konst och andra samlarobjekt. Beskattningen av aktievinster är i Sverige mycket högre än i andra jämförbara länder och dessutom invecklad och krånglig. Det räcker härvidlag inte enbart att förenkla regler, utan enligt vår uppfattning bör här snarast en allsidig översyn komma till stånd för att vi skall uppnå större jämförbarhet med andra reavinstregler.

Härvid bör t.ex. beaktas förslaget i folkpartiets motion Sk320 att omplaceringar inom en aktieportfölj inte blir reavinstbeskattade, utan att beskattning bör ske först vid nettoförsäljning. Detta stimulerar till ökad rörlighet och även till återinvesteringar i aktier. I reservation nr 5, till vilken jag yrkar bifall, begärs en skyndsam översyn av aktievinstbeskattningen.

I motion Sk303 tas upp frågor om nya sparformer för aktier, något som folkpartiet förordat tidigare, och jag yrkar bifall till reservation nr 7 liksom till reservation nr 8, vari begärs att samma regler bör gälla för reavinster i aktiesparfonder som för sparande i allemansfonder.

Herr talman! Folkpartiet tror på andel-i-vinst-system på företagsnivå och vill uppmuntra de anställda att bli medägare i de företag där de arbetar. Om vi vill stimulera enskilt medägande så bör självfallet inte de anställdas aktieförvärv bli föremål för förmånsbeskattning. Tvärtom bör sådana förvärv uppmuntras, och i reservation nr 9 begärs förslag om lindringar i denna beskattning.

Om de anställdas förvärv sker på samma villkor och till samma emissionskurs som erbjuds allmänheten, skall enligt folkpartiets mening inga begränsningar finnas för de anställdas förvärv. Det finns självfallet inga skäl för att diskriminera de anställda i denna fråga.

Jag yrkar, herr talman, således bifall till reservation nr 9.

Anf. 62 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! Till skatteutskottets betänkande 46 om aktiebeskattnings har fogats inte mindre än nio reservationer. Jag skall något beröra de reservationer där mitt namn finns med.

I reservation 1, som rör dubbelbeskattnings av aktievinst, finns motiveringen för samtliga reservationer som undertecknats av representanter för centern, folkpartiet och moderaterna. Vad vi framför allt riktar kritik emot är de konsekvenser som nuvarande aktielagstiftning kan medföra. Enligt min uppfattning är det därför angeläget med en översyn av aktievinstbeskattningsen. Detta krav ställs också konkret i reservation 5.

Ett återinförande av skattereduktionen för mindre aktieutdelningar skulle lindra dubbelbeskattningsen av aktieutdelningar, stimulera aktiesparande och också skapa möjligheter för näringslivet att anskaffa riskvilligt kapital. Att återinföra skattereduktionen för mindre utdelningar är en direkt form av stimulans, som riktar sig till hushållens sparande i aktier.

Förmögenhetsvärderingen av aktier har uppmärksamats i några aktuella fall, vilket också medfört att frågan blivit föremål för utredning. I nu föreliggande utredningsbetänkande föreslås att den latent skulden på börsnoterade aktier skall beaktas vid arvs- och gåvobeskattnings genom att aktierna endast tas upp till 75 % av marknadsvärdet. I reservation 3 framhåller vi reservanter att värdet bör reduceras till 65 % av marknadsvärdet och att detta värde skall tillämpas vid den årliga förmögenhetsbeskattningsen.

I reservation 4 berörs beskattningsen av OTC-aktier, och det krävs att samma regler skall gälla vid arvs- och gåvobeskattningsen som vid förmögenhetsbeskattningsen.

I reservation 7 tar vi upp frågan om andra sparstimulerande åtgärder. Att öka hushållssparandet är oerhört viktigt, liksom att öka det privata intresset för sparande i aktier. Det är därför angeläget att pröva nya vägar för att öka det privata intresset för aktiesparande.

Herr talman! Med detta ber jag att få yrka bifall till samtliga reservationer där mitt namn förekommer.

Anf. 63 TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Låt mig börja med att yrka avslag på samtliga reservationer utom reservation 6 – för att svara de föregående talarna. Reservation 6 däremot yrkar jag bifall till.

Spekulation i aktier är en lönsam affär. Det framgår om man tittar litet grand på de utdelningar m. m. som har ägt rum under många år. Och om man tittar på aktieutdelningarna för i år, så finner man att det varit en ökning med i genomsnitt 28 %. Det är ju väsentligt mer än vad exempelvis lönarbetarna får i löneökning ens under en mycket lång tidsperiod.

Ser man på verkstadsindustrins aktieutdelningar för i år, så finner man att de 19 stora verkstadsföretagens utdelningar varierar mellan 2 och 660 milj. kr. Ökningsprocenten för dessa är genomsnittligt 27 %.

Ser man på en topplista för höjda aktieutdelningar, finner man bland de 27 eminenta företag som där finns uppsatta siffror som visar en ökning mellan 933 % som högst och som lägst en höjning på enbart 21 %.

Dessa siffror är tagna ur tidningen Affärsvärlden nr 70 år 1986. Det finns anledning att begrunda dem och citera tidningen i en debatt här i riksdagen om aktievinstbeskattningen.

Herr talman! Det har ju varit litet skillnad mellan ökningen av utdelningen till lönearbetarna på deras arbetsinsatser och utdelningen till aktieägarna och bolagen på deras innehav av aktier. Om man ser på hur det såg ut under hela 1970-talet så kan man väl säga att dagsvärdet på börsen – det som man läser av den sista december varje år – då låg ungefärligen stilla. Detsamma kan man säga om omsättningen på aktiebörsen. Om man däremot ser på vad som hände mellan 1979 och fjolåret, som är den senaste tidpunkt som vi kan jämföra med i dessa sammanhang, så finner vi att börsvärdet har blivit ungefär 6,3 gånger större under senare år, alltså ökat drygt 600 %. Omsättningen har blivit 43 gånger större, alltså ökat en bra bit över 4 000 %. Det finns skäl att ta med dessa uppgifter i en diskussion om aktievinstbeskattningen, samtidigt som man bör beakta att löneökningarna under samma period inte uppgick till mer än mellan 50 och 60 %.

Man kan alltså konstatera att det ger större inkomster att spekulera i aktier än att utföra ett hederligt arbete – även om detta är välbetalt.

Dessutom kan man konstatera att beskattningen av de höga spekulationsvinsterna är väsentligt mycket lägre än beskattningen av arbetsinkomster. Arbetsfria inkomster gynnas och arbetsinkomster missgynnas, om man så vill.

Av detta kan jag dra slutsatsen att det är riktigt att höja beskattningen på aktievinster. Det är riktigt att höja aktieomsättningsskatten – vi kommer tillbaka till detta i ett annat betänkande, där också vpk:s krav om en ökning till 6 % av aktieomsättningsskatten tas upp. Det är också riktigt att kräva en skärpning av realisationsvinstbeskattningar. Hela vinsten läggs till grund vid beräkning av reavinsten på aktier som man haft högst två år. De beskattas alltså till 100 %. Det tycker vi är riktigt.

Men om man ser till vad som sker efter två år, så finner man att endast 40 % av reavinsten tas upp till beskattning.

Jämför man detta med en arbetsinkomst, och låt mig jämföra med en normal industriarbetarinkomst för i år, innebär detta att industriarbetaren som knegat ihop 100 000 kr. får betala ungefär 36 000 kr. i skatt, medan den som ligger hemma på soffloppet och bara har en inkomst på aktier på motsvarande belopp inte kommer att betala mer än högst 10 000 kr. i skatt. Det är en anmärkningsvärd skillnad. Det borde vara det omvända förhållandet. Mindre än en tredjedel av vad man får betala i skatt av en arbetsinkomst betalar man i skatt när det gäller aktiespekulation.

Vänsterpartiet kommunisterna har krävt att 40-procentsnivån skall ändras till 75 %. Då har vi tagit hänsyn till viss inflationsutveckling, som kan ha medfört ett lägre värde i fast pris på aktierna jämfört med inkomsttillfället. I och med detta anser vi att vi i princip har uppnått en fullständig beskattning av realisationsvinsterna, och så bör det vara.

Vi har i motionen framfört att man bör införa nya värderingsregler för OTC-aktier. De nuvarande reglerna är väsentligt gynnsammare än värderingsreglerna för börsnoterade aktier. Detta har även utskottets majoritet tagit fasta på. Utskottsmajoriteten ställer sig bakom den kritik som vi har

framfört mot dessa värderingsregler. Utskottet utgår också från att regeringen skall komma till riksdagen med förslag om en justering av dem.

Herr talman! Jag måste också något kommentera tidigare gjorda inlägg. Knut Wachtmeister sade att det enskilda aktieägandet har minskat och att det institutionella har ökat. Så långt är vi överens. Men jag är inte så säker på att det enskilda har minskat och det institutionella har ökat med utgångspunkt i de beskattningsregler som Knut Wachtmeister talar sig varm för, nämligen att man skall minska beskattningen för det enskilda aktieägandet. Att det institutionella aktieägandet har tagit över tror jag beror på att det är ett så stort finanskapital som ligger bakom detta och att det enskilda ägandet därigenom har skjutits åt sidan. Tittar man på hur likviditeten i företagen ser ut i dag finner man att företagets likviditet i dag är omkring 200 miljarder kronor. Det är klart att detta är en av orsakerna till att aktiebörsen har betett sig som den har gjort under 1980-talet med de enorma ökningarna. "Skutten" på börsen beror nog mer på hög likviditet och spekulationsintressen i bolagen än på beskattning för enskilt aktieäggande.

Leif Olsson sade att man ville stimulera ökad rörlighet och därigenom minska beskattningen, eller rättare sagt göra en annan värdering av när realisationsvinster skulle komma in i bilden.

Herr talman! Jag vet inte om det finns anledning att ha ytterligare rörlighet på aktiebörsen än den ökade rörlighet som har uppnåtts under den senare delen av 1980-talet.

Herr talman! Jag yrkar än en gång bifall till reservation 6 och i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 64 KNUT WACHTMEISTER (m) replik:

Herr talman! Tommy Franzén apostroferade mitt inlägg. Därför har jag anledning att gå i svaromål.

Tommy Franzén talade om att aktieägarna har fått en utdelningsökning på 28 %, vilket var långt mer än vad lönearbetarna hade fått. Men Tommy Franzén undvek att tala om att riksdagsmajoriteten beslutade att det inte skulle bli några höjningar av aktieutdelningarna för 1984. Då är det naturligt med en sådan effekt.

Tommy Franzén tycker inte om dem som ligger på sofflocket och tjänar pengar på arbetsinkomster, som han anser att det är att äga aktier. Men han säger inte något om dem som ligger hemma på sofflocket och tjänar pengar på tips, lotto och toto. Det är tydligen en Gudi behaglig gärning. Men att satsa sina besparingar på svenskt näringsliv, och därmed få en viss avkastning, men samtidigt utsätta sig för stora risker, det tycker Tommy Franzén är förkastligt.

Jag beklagar att hushållssparandet har minskat till förmån för det institutionella sparandet, och den utvecklingen kommer att fortsätta om vi inte gör något åt skattereglerna. Dessutom kommer många att fly landet – en hel del har redan gjort det – därför att det för dem blir rent negativt att äga aktier: de får betala mer i skatt än vad som motsvarar utdelningen.

Beträffande de 200 miljarder i likviditet som flyter runt och stimulerar till klipp på den svenska aktiebörsen kan jag tala om för Tommy Franzén att en stor del av dem beror på att vi har en valutareglering, som tvingar de företag

som gör investeringar utomlands att låna upp pengar härtill utanför Sverige. i stället för att ta medel härför från den svenska marknaden. Det är ytterligare en anledning till att vi måste ändra på villkoren för aktiesparandet.

Prot. 1985/86:139
13 maj 1986

Aktiebeskattningen

Anf. 65 LEIF OLSSON (fp) replik:

Herr talman! Tommy Franzén tog upp ett resonemang om det hederliga arbetet och soffloket, något som redan har berörts av Knut Wachtmeister. Jag vill dock peka på att det här är det enskilda sparandet, hushållssparandet, som vi talar om. Jag kan försäkra Tommy Franzén att jag i mitt dagliga jobb som bankman på en mindre industriort i Bohuslän nästan varje dag ser att arbetarna på motorsägsfabriken och konfektfabriken har blivit mer och mer intresserade av aktiemarknaden. Jag tycker att t. ex. förslaget om införande av en skattereduktion är viktigt. Det är de små aktieägarna som har glädje av en sådan. Det är inte de som gör de stora klippen som kan vara intresserade av en skattereduktion på några tusenlappar på den slutliga skattsedeln.

Anf. 66 TOMMY FRANZÉN (vpk) replik:

Herr talman! Jag tror att om den som har ett stort kapital att spekulera med står i valet mellan att satsa på att vinna på aktier och att satsa på att vinna på tips eller lotto, bedömer han det så att det är avsevärt större chanser att vinna på aktiespekulation än på tips och lotto. Jag tror trots allt, Knut Wachtmeister, att det är att gå litet väl långt att försöka likställa dessa bägge verksamheter. Det tas dessutom ut skatt även på tips och lotto.

Men det är intressant att diskutera utvecklingen beträffande det institutionella och det enskilda ägandet, en utveckling som har ägt rum under många år. Jag betvivlar mycket starkt, Knut Wachtmeister, att grunden för den är skattereglerna för det enskilda ägandet. Även om man tog bort den jämfört med vad som gäller för arbete förhållandevis ringa beskattningen på aktievinster, skulle det institutionella ägandet ta överhanden. Det ligger i kapitalismens natur. Kapitalismens utveckling är en koncentrationsprocess, och det är storbolagen och storkapitalet som går segrande ut ur den processen. De små aktieägarna, och bland dem de enskilda aktieägarna, är de som får stryka på foten. Jag tror inte att vi med hjälp av skattereglerna kan vända på det förhållandet.

Leif Olsson sade att arbetarna i högre grad intresserar sig för att, som han uttryckte det, spara i aktier. Jag ser det som en spekulering. Det är trots allt inte en helt säker verksamhet – det kan gå åt pipan, och har också gjort det i en del fall. Att arbetarna satsar på aktier tror jag beror på att löneutvecklingen har varit dålig, medan utvecklingen på aktiemarknaden varit så mycket bättre. Det är spekulering i aktier som ger pengar, men det borde vara tvärtom, så att arbetet ger pengar medan de arbetsfria inkomsterna minimeras.

Anf. 67 KNUT WACHTMEISTER (m) replik:

Herr talman! Tommy Franzén jämför beskattningen av aktieutdelningar och beskattningen av arbetsinkomster. Detta är inga hållbara jämförelseobjekt. I stället skall vi jämföra beskattningen på kapital här i Sverige och

motsvarande beskattning i andra länder. Sverige ligger överlägset etta i en tävling härvidlag.

Om Tommy Franzén studerar våra motioner finner han att det där utförligt har beskrivits hur situationen är i länder, med vilka Sverige konkurrerar. Dessa länder drar lätt till sig vårt kapital, om vi fortsätter med denna höga beskattning just av kapitalinkomster.

Jag tror att Tommy Franzén i själva verket begriper att det icke är bra för ett land att ha en så hög beskattning att kapitalet flyr landet.

Anf. 68 LEIF OLSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag skall, Tommy Franzén, hälsa jobbarna där hemma att de är spekulanter. Jag för min del upplever dem inte som sådana.

I själva äktieplaceringens idé innefattas ju att det inte är absolut givet att verksamheten går bra. Det är fråga om riskkapital, och det är därför vi vill ha denna skattereduktion. Detta ligger i sakens natur.

Anf. 69 TOMMY FRANZÉN (vpk) replik:

Herr talman! Låt mig fortsätta där jag blev tvungen att avbryta mitt inlägg på grund av att taletiden var slut i den förra replikomgången.

Knut Wachtmeister sade i sin första replik att företagen tvingas låna upp kapital utomlands och att det är därför likviditeten är stor i Sverige. Nu är det ju på det sättet, att oavsett om företagen tvingas låna upp utomlands eller inte, så finns det en väldigt stor andel pengar. Man flyttar utanför landets gränser.

Vi kan se på olika undersökningar. Bl. a. har C.-H. Hermansson just blivit färdig med en bok om hur man flyttar ut arbetstillfällena från Sverige och därmed också kapital. Man har gjort detta i så stor utsträckning att antalet anställningar utomlands nu är flera gånger större än i Sverige. De bolag som det här gäller är kanske också en konsekvens av dessa förhållanden. Men jag tror att det skulle bli än värre om man skulle – något som det finns indikationer på – slopa eller i vart fall avsevärt mildra valutareglerna. För min del anser jag att man måste gå motsatt väg och skärpa valutareglerna för att behålla kapital och sysselsättning här i landet.

Mellan aktieutdelning och arbetsinkomster finns trots allt ett mycket påtagligt samband. Detta påtagliga samband ligger i att arbetsinkomsterna har ökat så litet. Det har gett möjligheter till höga aktieutdelningar. Reallönerna har ju minskat. Lönernas andel av förädlingsvärdet har under 1980-talet kraftigt minskat, och det har i sig också gett möjlighet till ökade aktieutdelningar och framför allt skapat ökade värden på företagen och på börsen. Det är arbetsinsatserna som ligger till grund för de stora aktieutdelningar som en del kan syssla med.

Jag vet vidare att i andra länder är utvecklingen – även om vi, som Knut Wachtmeister hävdar, ligger i topp när det gäller beskattningen – densamma, nämligen att det institutionella ägandet, storkapitalet, storfinsanserna, tar över mer och mer. Kapitalkoncentrationen är en internationell företeelse och inte en nationell företeelse som beror på vissa svenska skatteregler.

Anf. 70 JAN BERGOVIST (s):

Herr talman! I det utvecklingsskede där den svenska ekonomin nu befinner sig har vi stor nytta av en väl fungerande riskkapitalmarknad med god kapacitet. Kan vi ta vara på den dynamiska investeringskraft som finns på aktiemarknaden, får vi också ett värdefullt tillskott till sysselsättning och ekonomisk tillväxt. Det vore fel att säga nej till den ekonomiska drivkraft som aktiemarknaden utgör i dagens ekonomi.

Jag tycker att de borgerliga gör en otillåten förenkling av problemet. Aktiesparandet är bra, alltså måste aktieskatten sänkas. Det tycks vara det helt bärande elementet i argumenteringen. När man lyssnar till er borgerliga är det svårt att föreställa sig att aktieskatten i själva verket är mycket mildare än skatten på arbete, att aktieskatten i regel är förmånligare än skatten på vanligt banksparande och att den svenska aktiemarknaden vuxit mycket kraftigt under de senaste 50 åren. I själva verket har Sverige i en internationell jämförelse en tätposition, där vi haft en real tillväxt på 2 % i genomsnitt under den långa 50-årsperioden. Det är också svårt att föreställa sig, när man lyssnar på er, att den svenska aktiemarknaden under 1980-talet expanderat utomordentligt snabbt. Aktieomsättningen har mångdubblats. Många nya bolag har introducerats på marknaden. Nya grupper av aktieplaceringar har börjat agera. Hushållens aktiesparande har ökat kraftigt.

Det är riktigt att de institutionella aktieplaceringarna har ökat ännu kraftigare än hushållens sparande. Men här har redan förts en lång diskussion i dag där man tycks utgå från föreställningen att hushållens aktiesparande på något sätt skulle ha minskat under de senaste åren. I moderaternas motion finns en huvudrubrik: Hushållens aktiesparande har rasat. Jag vill fråga Knut Wachtmeister: Var finns sådana siffror? Vad har vi för uppgifter på att hushållens aktiesparande har rasat?

Den svenska aktieskatten är i ett internationellt perspektiv relativt stram. Vi har redan diskuterat den saken här förut. Det visar sig, när vi ser på den internationellt sett utomordentligt starka utveckling som den svenska aktiemarknaden haft, att en väl fungerande riskkapitalmarknad inte skapas bara genom att ösa skatteförmåner över aktieägarna, som de borgerliga gjorde under de sex år de hade regeringsmakten. I själva verket var detta en mycket ofördelaktig tid för aktiemarknaden, eftersom man förde en ekonomisk politik som inte höll uppe tillväxt och sysselsättning. Därför blev det svårigheter också på aktiemarknaden. Det är alltså många faktorer som avgör utvecklingen, och där är beskattningen *en*, men inte alltid den allra viktigaste faktorn.

Knut Wachtmeister ställde en fråga till mig om en kommande proposition om ändrade värderingsregler för aktier i fråga om arvs-, gåvo- och förmögenhetsbeskattning. Jag tror att vi kan räkna med att få behandla en sådan proposition till hösten i skatteutskottet. Att nu diskutera om det har tagit för lång tid tror jag är för tidigt. Vi får vänta tills vi ser produkten innan vi avger omdömen om huruvida det har tagit för lång tid att ta fram den eller inte.

Leif Olsson menade att det inte finns någon större vilja att ändra detaljer i beskattningen, trots att vi i betänkande skrivit att vi har den viljan. Jag vill då påminna Leif Olsson om att kapitalvinstkommittén nu arbetat en tid och

håller på att färdigställa sitt betänkande. Det är självklart att det där finns en rad förslag till förändrade regler. Vidare har vi en del annat reformarbete på gång i utredningar. Företagsskatteskommittén har till uppgift att utreda de mindre och medelstora företagens kapitalförsörjning. Man kan väl i sammanhanget också erinra sig den utredning om reformerad företagsbeskattning som tillsattes förra året. Detta visar att det pågår ett reformarbete och att vi får räkna med att göra justeringar av de regler som i dag gäller.

Tommy Franzén sade att man kan göra stora förmögenheter på aktiehandeln. Det är en iakttagelse vi har kunnat göra under den starka tillväxten av den svenska aktiemarknaden att åtskilliga personer har byggt upp utomordentligt stora förmögenheter på att köpa och sälja aktier. Ofta har de betalat en skatt på sina förtjänster som legat lägre – ibland betydligt lägre – än vad som är normalt för en vanlig löntagares arbetsinkomster. Det finns all anledning att ha uppmärksamheten riktad på fördelningsfrågorna. Men man kan inte anlägga ett rent fördelningspolitiskt och kortsiktigt perspektiv på aktiemarknaden. Man måste också se det på lång sikt. Man kan inte – i varje fall kan inte vi socialdemokrater det – bortse från effekter som kan skada sparande, investeringar och sysselsättning. Jag skulle vilja säga att man får gå en balansgång mellan olika ibland motstridande målsättningar.

Vi har i Sverige haft en mycket gynnsam utveckling på aktiemarknaden, men vi har också en fördelningspolitik som internationellt sett står sig bra. Vi är alltså i Sverige i det läget att vi både när det gäller aktiemarknadens tillväxt och när det gäller fördelningspolitiken har en tätt position, vilket inte behöver betyda att man skall vara nöjd – det finns all anledning att uppmärksamma de problem som finns och försöka åstadkomma ännu bättre resultat för framtiden.

Jag vill med dessa ord yrka bifall till utskottets hemställan.

Anf. 71 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jan Bergqvist frågade mig om vi hade några siffror på hur hushållssparandet har minskat. Ja, det har vi.

Om man jämför år 1970 med 1983 har hushållssparandet minskat från 57 till 22 %, medan det institutionella sparandet under samma tid ökade från 38 till 66 %. Jag tycker det ger en utmärkt bild av hur utvecklingen har varit till hushållssparandets nackdel.

På min fråga varför regeringen inte har lagt fram någon proposition om lindringar i värderingsgrunderna för arv och gåvor vid förmögenhetsbeskattning av aktier svarade Jan Bergqvist att han trodde att vi kanske skulle få en proposition att behandla i höst och ville inte ta ställning till varför det inte kom någon proposition nu i vår. Han sade bara att vi inte nu kan bedöma om det har tagit för lång tid eller ej.

Landets finansminister sade den 6 mars att han inom kort tänkt lägga fram en sådan proposition. Dessutom står det i propositionsförteckningen, som vi fick i början av denna riksdagssession, att en sådan proposition väntades i april. Jag tycker det är beklagligt att man inte kan lita på de signalerna från kanslihuset.

Jan Bergqvist sade också att borgerliga regeringar har öst över aktiespararna förmåner. Jag skulle bara som hastigast vilja nämna vad som har hänt med

de förmånerna sedan socialdemokraterna kom tillbaka till makten 1982.

Dubbelbeskattningen har skärpts. Utdelningsskatt fick vi 1983. Den har ändrats senare till en vinstdelningsskatt. Skattefondssparandet har slopats. Förmögenhetsskatten har skärpts. En omsättningsskatt på aktiehandeln har införts, och nu skall man höja den. Vi har fått stämpelskatt på aktiehandeln, ökad reavinstskatt på aktiehandeln och dessutom stopp för höjda aktieutdelningar under år 1984.

Socialdemokraterna har verkligen tagit tillbaka med råge vad de anser att vi har öst över aktiespararna under de borgerliga åren.

Anf. 72 LEIF OLSSON (fp):

Herr talman! Jan Bergqvist inledde högst förtjänstfullt genom att tala om den stora nytta som en fungerande riskkapitalmarknad har för landet. Jag tycker att man skall ta fasta på det.

Om det är som utskottet säger – och som nybliven ledamot av detta utskott tror jag att man skall ta det på allvar – att det är viktigt att kunna skaffa riskkapital, att aktiesparandet kan uppmuntras och intresset för aktier breddas samt att nuvarande regler kan skapa problem, då kan jag inte se annat än att just de förslag som vi från folkpartiet har förelagt riksdagen och som nu presenteras i de avgivna reservationerna är väl anpassade till att lösa de problem som utskottet skriver om. Det är förslag som enligt min mening skulle leda till att hushållssparandet i aktier ökar och därmed den breddning som vi alla eftersträvar åstadkoms.

Att institutionernas andel av aktiemarknaden har ökat och hushållens andel minskat är vi tydligen överens om. Detta går på tvärs med folkpartiets program för att sprida det enskilda ägandet.

Det enda som vi säger om beskattningen av innehav, avkastning och försäljning av aktier är att den inte skall vara hårdare än för andra kapitaltillgångar. Det är just därför som vi begär denna översyn.

Beslutet om att införa en skattereduktion via skattsedeln innebar obestridligen att intresset för aktiesparande ökade och att vi fick den breddning som utskottets ordförande nu också ställde sig bakom.

Anf. 73 TOMMY FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Jan Bergqvist sade ungefär att man inte bara får anlägga ett kortsiktigt fördelningspolitiskt perspektiv på aktiemarknaden utan också måste titta på långsiktighet, sysselsättning osv.

Jag skulle vilja säga: Aktiemarknaden i sig är inget mått på sysselsättningen eller sysselsättningsgraden i samhället – definitivt inte i vårt samhälle. I så fall borde arbetslösheten vid det här laget vara noll och efterfrågan på arbetsinsatser mycket stor, med utgångspunkt från den utveckling på aktiemarknaden som vi haft under 1980-talet.

När det gäller fördelningspolitiken finns det kritik att anföra, även om vi inte skall gå in på något djupare fördelningspolitiskt resonemang nu, när vi diskuterar aktievinstbeskattningen. Nog kan man ha kritik att anföra över finansministerns och regeringens linje i de här frågorna, när det gällt att hålla tillbaka löneökningar men spä på bolagsvinsterna, framför allt för exportindustrin. Det är en av orsakerna till den uppblommande nyfattigdomen och

den växande nyrikedomen, även om jag är medveten om att det också finns mycket annat som ligger till grund för detta. Men jag vill påstå att fördelningspolitiken borde innebära att man tar mer från bolagen och aktievinsterna än vad man gör för närvarande.

Anf. 74 STIG JOSEFSON (c):

Herr talman! Jan Bergqvist säger att de borgerliga partierna gör sig skyldiga till alltför stora förenklingar i talet om aktiebeskattningen. Jag blir litet tveksam till detta resonemang. I slutet på sitt anförande går ju Jan Bergqvist in på att kapitalbeskattningskommittén, arvs- och gåvoskattekommittén samt företagsskattekommittén för närvarande ser över aktievinstbeskattningen. Vore det inte vida bättre att göra så som vi har sagt i reservation 5, se till att det blir en översyn av aktiebeskattningen i dess helhet? Att olika utredningar berör en bit här och var kan inte vara en tillfredsställande metod för att åstadkomma en översyn och samordning av aktievinstbeskattningen.

Anf. 75 JAN BERGQVIST (s):

Herr talman! Jag tror att man bör se frågan i ett litet bredare perspektiv och inte bara inrikta sig på själva aktievinstbeskattningen. Ett sådant grepp är taget i samband med tillsättandet av kapitalvinstkommittén, som har att arbeta med det litet bredare perspektivet.

Knut Wachtmeister kunde inte anföra några siffror som stödde rubriken i moderaternas motion. Han tog till siffror som gällde hushållssparandet över huvud taget – de hade alltså inte med aktiesparande att göra. Den period som siffrorna avsåg avslutades dessutom strax efter det att vi hade haft sex olyckliga ekonomiska år med borgerligt styre. Inte heller i det avseendet var således exemplet bra.

Kvar står att rubriken Hushållens aktiesparande har rasat är fullständigt felaktig. Hushållens aktiesparande har år för år ökat, och det t. o. m. kraftigt. En annan sak är, som Leif Olsson mycket riktigt påpekade, att det relativt sett har blivit en starkare tillväxt av institutionernas aktieplaceringar.

Tommy Franzén talade om fördelningspolitiken. Jag vill påstå att finansministern nu är på väg att lyckas med fördelningspolitiken, i och med att vi kan avläsa en kraftigt reducerad inflation och en ökad sysselsättning. Det kommer att ha mycket betydande effekter på den långsiktiga fördelningen.

Knut Wachtmeister räknade upp en rad skatter som hade skärpts och skatteförmåner som hade tagits tillbaka av oss socialdemokrater. Men vad har hänt sedan dess, Knut Wachtmeister? Jo, aktiemarknaden har blomstrat som aldrig förr.

Jag roade mig med att läsa debatten om aktiebeskattningen här i kammaren för två år sedan. De borgerliga varnade då för hur illa det skulle gå till följd av de skatter som hade införts efter det att vi hade fått en ny regering.

Det visar sig nu att alla dessa förutsägelser har kommit på skam. Ni hade helt fel. Aktiemarknaden har utvecklats utomordentligt positivt. Det visar att ni i grunden har ett för snävt synsätt.

Ni tror att det bästa sättet att få till stånd en positiv utveckling är att ge kapitalägare en rad skatteförmåner på alla möjliga områden, men det är inte så enkelt. Den förda ekonomiska politiken under de senaste åren visar att det

är genom ett bredare ekonomiskt grepp som man kan få en god ekonomisk tillväxt, sysselsättning och investeringar.

Prot. 1985/86:139
13 maj 1986

Aktiebeskattningen

Anf. 76 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Jan Bergqvist måste ha missuppfattat mitt tidigare inlägg, eftersom han påstod att de siffror över utvecklingen av hushållssparandet som jag redovisade gällde det totala hushållssparandet. Så var ingalunda fallet. De siffror som jag anförde gällde hushållens ägande i aktier, och det måste väl vara relevant i denna fråga. Det sparandet har minskat från 57 % år 1970 till 22 % år 1983. Detta är de senast kända siffrorna. Under samma tidsperiod har det institutionella ägandet i aktier ökat från 38 till 66 %.

Jan Bergqvist sade att vi har haft en mycket fin utveckling på aktiemarknaden – jag hoppas att han är glad över det. Han menade att det beror på den ekonomiska politiken och hävdade att våra farhågor har kommit på skam. Men Jan Bergqvist får då också nämna andra orsaker till denna uppgång, exempelvis oljeprisets ras, dollarkursens fall och den minskade inflationen i andra länder. Dessa tre faktorer har verksamt bidragit till att vi har fått en gynnsam utveckling. Det gäller att ta fasta på den och se till att det inte blir uttag med så skyhöga skatter på just aktiesparandet som det tenderar att bli – där är vi världs bäst.

Jag vill bara erinra Jan Bergqvist om att de här skatterna är en mycket stor del av kapitalskatterna. Två framstående företrädare för socialdemokraterna – en av dem statsråd – har sagt att våra kapitalskatter bör anpassas till dem man har i våra nordiska grannländer. Det tycker jag är någonting för Jan Bergqvist att tänka på.

Anf. 77 JAN BERGQVIST (s):

Herr talman! Det är bra att Knut Wachtmeister talar om oljepriser, inflation och liknande som effekter på aktiemarknadens utveckling, att han med andra ord nu kommer in på en bredare diskussion om vilka faktorer som påverkar utvecklingen. Knut Wachtmeister rör sig där i rätt riktning.

Med risk för att det kan uppfattas som att vi bara kastar siffror fram och tillbaka vill jag ändå vidhålla att det är grovt vilseledande och att moderaterna använder en felaktig marknadsföring när de i sin motion sätter som huvudrubrik "Hushållens aktiesparande har rasat". Det har nu framgått av debatten att det rör sig om en stark tillväxt i det institutionella aktiesparandet. Trots tillströmningen av nya aktieägare från hushållen och trots att hushållen alltså har ökat sitt aktiesparande, har det blivit en relativ förskjutning till institutionernas fördel. Att påstå att hushållens aktiesparande i absoluta tal har rasat är helt felaktigt.

Jag vill sluta med att citera ur en affärsbanks annons. Den publicerades för ett bra tag sedan, men den står sig fortfarande. Där kan man läsa:

"Hur kommer aktierna att gå under resten av 80-talet? Ja, som du ser på kurvan, så går kurserna på kort sikt både upp och ner. Men på lång sikt pekar det stadigt uppåt.

Så har det varit i mer än femtio år. Aktierna har med råge hållit inflationen stången och dessutom gett både utdelning och förmögenhet."

Låt oss se till verkligheten och inte skapa någon skräckstämning eller

någon uppfattning om att aktiesparandet är speciellt illa hanterat i Sverige!
Det är snarare tvärtom.

Aktiebeskattningen

Anf. 78 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Mina uppgifter är grovt vilseledande, säger Jan Bergqvist. Jag tog mig friheten att citera uppgifter vars källor är Roland Spånts Förmögenhetsfördelningen i Sverige och industridepartementets årsbok.

Anf. 79 JAN BERGQVIST (s):

Herr talman! Vill Knut Wachtmeister ta avstånd från rubriken i moderaternas motion, "Hushållens aktiesparande har rasat"?

Anf. 80 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Nej! Av de uppgifter jag lämnade framgår att så har varit fallet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Skatteutskottets betänkande 20

Mom. 1 (flygbränsle)

Först biträdades reservation 1 av Knut Wachtmeister m. fl. med 159 röster mot 18 för reservation 2 av Tommy Franzén. 138 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 161 röster mot 153 för reservation 1 av Knut Wachtmeister m. fl.

Mom. 2

Utskottets hemställan bifölls.

Skatteutskottets betänkande 41

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 2 och 3 (generella höjningar av bilaccisen för vissa bilar)

Utskottets hemställan bifölls med 160 röster mot 155 för utskottets hemställan med den ändring däri som föreslagits i reservationen av Knut Wachtmeister m. fl.

Skatteutskottets betänkande 46

Mom. 1 (dubbelbeskattningen av utdelad vinst, m. m.)

Utskottets hemställan bifölls med 160 röster mot 155 för reservation 1 av Knut Wachtmeister m. fl.

Mom. 2 (återinförande av skattereduktion för aktieutdelningar m. m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Knut Wachtmeister m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 3 (förmögenhetsvärderingen av börsnoterade aktier)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 3 av Knut Wachtmeister m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 4 (förmögenhetsvärderingen av OTC-aktier)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 4 av Knut Wachtmeister m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 5 (en översyn av aktievinstbeskattningen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot *dels* reservation 5 av Knut Wachtmeister m. fl., *dels* reservation 6 av Tommy Franzén – bifölls med acklamation.

Mom. 6 a (andra sparstimulerande åtgärder)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 7 av Knut Wachtmeister m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 6 b

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 7 (beskattningen av aktiesparfonder, m. m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 8 av Knut Wachtmeister m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 8 (anställdas aktieförvärv)

Utskottets hemställan bifölls med 192 röster mot 122 för reservation 9 av Knut Wachtmeister m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

5 § Exportfrämjande åtgärder

Föredrogs näringsutskottets betänkande 1985/86:20 om vissa anslag inom utrikesdepartementets område (prop. 1985/86:100 delvis).

Anf. 81 IVAR FRANZÉN (c):

Herr talman! Det är positivt att även övriga partier nu börjar förstå småföretagens betydelse. Vi i centern konstaterar med tillfredsställelse de insatser som i dag görs från samhällets sida för att stödja de små och medelstora företagens exportsatsningar. De är en bra bit på väg i den riktning som centern har arbetat för under flera år.

Mer kan dock göras för att stärka dessa företags möjligheter att nå ut på exportmarknaderna. Centern har i ett antal motioner visat på en rad möjligheter, t. ex. länsvisa handelshus med uppgift att vara något slags grossistcentraler för småföretagens exportprodukter. Det är då också viktigt att samhällets insatser noga samordnas med näringslivets organisationer, så att bästa möjliga totaleffekt erhålls.

Herr talman! Det är nyanser som skiljer majoritet och reserver i denna fråga, men småföretagens stora betydelse gör det viktigt för centern att

ständigt driva frågorna i rätt riktning. Centern är av tradition vägröjare för småföretagarfrågor, och vi uppskattar den ökade anslutningen från övriga partier.

Herr talman! Jag yrkar bifall till centerns reservation i NU:s betänkande 1985/86:20.

Anf. 82 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! I näringsutskottets betänkande nr 20 behandlas några viktiga frågor som berör utrikeshandeln. Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ett anslag på totalt 233 milj. kr. till exportfrämjande verksamhet. Prioriterade områden när det gäller exporten är offshore-verksamheten, bilindustrin, högförädlade livsmedel, materialhantering och skogsindustriprodukter. I anslaget ingår också resurser för att fullfölja det 1984 inledda främjandet av bygg- och energiexporten. Det är också ett prioriterat område.

Exportkreditnämnden, som har en väsentlig uppgift i det här sammanhanget, har att göra en avvägning mellan exportfrämjande åtgärder och statens risktagande genom den exportfrämjande verksamheten. Den har under senare år utfallit ganska bra. Dock har en viss projektbrist och en osäker riskbild medfört att omfattningen när det gäller insatser på utlandsområdet är mindre nu än på 1970-talet. Därför kan man bedöma att de resursramar som har anvisats är tillräckliga. Dessutom har verksamheten utvecklats på ett sådant sätt att premierna har kunnat sänkas. Därmed har den hamnat i ett bättre läge i förhållande till våra konkurrentländer.

I den enda reservationen till detta betänkande yrkar centerns förespråkare bifall till fyra motioner. Det handlar i allt väsentligt om att stärka de små och medelstora företagens möjligheter till exportverksamhet. Som Ivar Franzén sade i sitt inlägg råder det egentligen total enighet om ambitionerna och möjligheterna liksom om betydelsen av de små och medelstora företagens roll när det gäller en ökad exportverksamhet.

Jag vill i detta sammanhang gärna framhålla att exportkreditnämnden sedan 1978 har ett särskilt åtgärdspaket till förmån för just små och medelstora företags exportmöjligheter. Från början anslogs 4 milj. kr. till denna verksamhet, och i budgetpropositionen för nästa år, alltså 1986/87, uppgår anslaget till 29 milj. kr.

Det skedde också en viss utvärdering av verksamheten 1983. På grundval av den föreslog regeringen i en proposition att man skulle satsa mer resurser på uppsökande verksamhet och även på verksamhet av typen exportchef att hyra. Dessa aktiviteter har slagit ganska väl ut.

I motionerna behandlas också den beloppsmässiga gräns som finns i projekten när det gäller engagemang för exportstöd. Jag vill framhålla att den gränsen har sänkts och enligt exportkreditnämnden nu är så pass låg som ca 50 000 kr. per projekt.

I reservationen tillstyrks också den motion som handlar om ökad småhusexport. Jag vill här hänvisa till det organ som heter SWEBEX och som är resultatet av tidigare utredningar och av en proposition. Syftet med detta organ är just att främja svensk bygg- och energiexport. 18 milj. kr. har för detta ändamål tagits upp i den budgetproposition vi nu behandlar.

Jag vill återigen understryka betydelsen av att vi på allt sätt främjar

exportmöjligheterna för de små och medelstora företagen. Det finns också i de här aktuella motionerna ett yrkande som avser stöd för vapenexport till *biståndsländer*. Här finns det anledning att peka på att det i och för sig enligt gällande regler är möjligt att få kreditstöd även för den typen av export. Men grundförutsättningen är självfallet att vapenexportlicens finns, och de ärendena prövas i särskild ordning av regeringen.

Herr talman! Jag vill till sist yrka bifall till utskottets hemställan i näringsutskottets betänkande nr 20 och avslag på reservationen till samma betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.

Mom. 1 (exportfrämjande stöd till små och medelstora företag)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservationen av Olof Johansson och Ivar Franzén – bifölls med acklamation.

Mom. 2–7

Utskottets hemställan bifölls.

6 § Anslag till länsstyrelserna m. m.

Föredrogs bostadsutskottets betänkande 1985/86:19 om anslag till länsstyrelserna m. m. (prop. 1985/86:100 delvis).

Anf. 83 SIW PERSSON (fp):

Herr talman! Folkpartiet framhåller i sin motion Bo305 att det är nödvändigt att naturvårdsenheterna får ökad medelstilldelning kommande budgetår.

Vi vet alla att naturvårdsenheterna drabbats särskilt hårt av de vidtagna besparingsåtgärderna inom länsstyrelserna. Vi vet också att samtidigt med besparingsåtgärderna har länsstyrelserna och deras naturvårdsenheter tilldelats en rad nya uppgifter inom bl. a. miljövårdsområdet. I många fall har detta inneburit svårigheter att utföra vissa lagreglerade uppgifter. Att på ett tillfredsställande sätt ombesörja den förebyggande miljövården har i många fall varit ännu svårare.

Genom att naturvårdsenheterna av besparingsskäl tvingats minska sina insatser finns det en uppenbar risk för skador som kan bli både dyra och svåra eller t. o. m. omöjliga att åtgärda.

Bostadsutskottets majoritet delar vad jordbruksutskottet anfört om resurstilldelningen till länsstyrelsernas naturvårdsenheter, nämligen att resultatet av de två pågående utredningarna rörande genomgång av länsstyrelsernas arbetsuppgifter samt en översyn av naturvårdsförvaltningens organisation och funktion inte bör föregripas.

Vi inom folkpartiet säger att oberoende av vad de nämnda utredningarna kan tänkas innebära för naturvårdsenheternas vidkommande är situationen sådan att en ökad medelstilldelning är nödvändig redan nu.

Naturvårdsenheterna har drabbats av betydande nedskärningar samtidigt

som en rad nya uppgifter har tillkommit. Detta har inneburit att lagstadgade uppgifter inte kunnat uppfyllas på många håll. Och det har varit ännu svårare att sköta den förebyggande miljövården. Även om hänsyn tas till de förebyggande åtgärder som tillståndsprövningen enligt miljöskyddslagen innebär är det nödvändigt – för att säkerställa en acceptabel nivå i provnings- och tillsynsarbetet – att ytterligare medel ställs till naturvårdsenheternas förfogande.

Herr talman! Jag yrkar därför bifall till reservation 2 rörande ökade resurser vid länsstyrelsernas naturvårdsenheter. Under förutsättning av bifall till reservation 2 yrkar jag bifall till reservation 5 rörande anslag.

Anf. 84 BO HAMMAR (vpk):

Herr talman! "Besparingsskäl" eller "det ansträngda statsfinansiella läget" har blivit kodord som ibland fått ersätta en normal politisk sakdebatt. Vettiga argument bemöts inte med motargument utan med nämnda kodord. Bostadsutskottets betänkande 19 är ett belysande exempel.

Vårt förslag från vpk att den värdefulla verksamheten med medborgarvittnen vid polisförhör skall få fortsatt statsbidrag avvisas just med hänvisning till besparingsskäl. Någon annan argumentering förekommer inte i betänkandet, varför man väl får anta att utskottet anser att verksamheten är av värde. Skulle då fortsatt statligt stöd innebära någon allvarlig fara för statsfinanserna?

Herr talman! Det statliga bidraget till verksamheten med medborgarvittnen utgår för närvarande med ynka 600 000 kr. per år. Det handlar faktiskt inte ens om felräkningspengar i statsbudgeten.

Varför är då verksamheten med dessa medborgarvittnen så viktig? Och varför är det viktigt att fortsatt statligt stöd utgår?

Ganska ofta riktas anklagelser mot polisen för övergrepp mot omhändertagna. Oftast är det mycket svårt att belägga sådana anklagelser. Förutom att det är polisen själv som står för utredningen finns det ingen utomstående person som kan vittna till förmån för den intagne som anser sig ha blivit utsatt för övergrepp. Medborgarvittnen kan därvidlag spela en stor roll.

Genom medborgarvittnen ökas rättssäkerheten och tryggheten för den enskilde som omhändertagits av polisen. Även för polisen borde närvaron av ett medborgarvittne kännas som ett stöd. Eventuella falska anklagelser mot polisen om övergrepp kan därmed avvisas av en opartisk iakttagare. I Göteborg har polisen också varit positiv till det här systemet, medan Stockholmspolisen tycks ha haft en mer negativ attityd.

Kan då, frågar man sig, inte den här verksamheten i Stockholm och Göteborg fortgå utan statligt stöd? Så kan det tyckas, men vi vet ju att också kommunerna jagar kostnader på alla möjliga och omöjliga områden. I Stockholms kommun har man, såvitt jag förstår, diskuterat att dra in dessa medborgarvittnen med hänvisning till det slojade statsbidraget. Just därför anser vi i vpk det vara viktigt att statsmakterna markerar ett positivt stöd till verksamheten genom fortsatt statsanslag.

Därtill kommer ett annat mycket viktigt argument. Polisen är i dag i huvudsak en statlig angelägenhet. Regering och riksdag har därför huvudansvaret för att se till att vi har en väl fungerande polismakt, att allmänheten

känner förtroende för polisen, att rättssäkerheten tryggas.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till vpk-reservation nr 4 i det aktuella betänkandet.

Anf. 85 BERTIL DANIELSSON (m):

Herr talman! I bostadsutskottets betänkande nr 19 tas bl. a. upp frågan om anslag till försvarsenheterna vid länsstyrelserna. På moderat håll har vi den grundinställningen – vilket är väl känt – att försvarets nedskärningar nu måste vara slut. Det har ju skett kraftiga neddragningar under många år när det gäller våra försvarsanslag totalt sett.

I fråga om länsstyrelsernas försvarsenheter konstaterar vi – och inte bara vi utan även vissa myndigheter – att det inte råder någon överensstämmelse mellan de uppgifter som dessa enheter har och de resurser som står till förfogande. Den metod för besparingar som har tillämpats under många år, den s. k. osthyvelsmetoden, kan man inte använda i längden. Man kommer till en punkt där det inte går att ta bort resurser utan att förändra innehållet i de uppgifter som är förelagda. Av den anledningen tycker vi att man inte kan gå vidare på besparingsvägen när det gäller det här området.

Att märka är också att efter de senaste veckornas händelser, som inleddes med olyckan i Sovjet, har man givetvis fått klart för sig att försvarsenheterna har en viktig och avgörande uppgift – att ha ansvar för säkerhetsfrågorna i länet.

Utskottsmajoriteten säger i betänkandet att besparingarna skall vara begränsade. Men inte ens det tycker vi från vårt håll är tillräckligt. Det skall inte vara några neddragningar alls. Vi menar att så länge uppgifterna finns kvar, så länge försvarsenheterna skall göra vad de är ålagda, kan man inte dra bort resurser från denna verksamhet.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Anf. 86 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! Bostadsutskottets betänkande 19 behandlar anslag till länsstyrelserna. Det är den föreslagna minskningen av anslaget till länsstyrelserna som har föranlett ett antal motioner. Det är inte ofta man hör moderater stå här och mäsas om att de vill ha mera pengar. De brukar säga att de vill sänka skatterna, och i nästa stund vill de ha ökade anslag till försvaret. Den i budgetpropositionen föreslagna minskningen av anslaget till länsstyrelserna, herr talman, drabbar inte försvarsenheterna mer än vad som motsvarar deras andel av det totala anslaget. Dessutom pågår en översyn av försvarsenheternas arbetsuppgifter och organisation, och i anledning därav yrkar jag avslag på reservation nr 1.

Reservation nr 2 är en gammal bekant från tidigare riksmöten. Folkpartiet kräver mer pengar till länsstyrelsernas naturvårdsenheter. Jordbruksutskottet har i sitt yttrande till oss sagt att det pågår två utredningar som inom kort kommer att offentliggöras. Det är statskontoret som på regeringens uppdrag utreder frågan om naturvårdsförvaltningens organisation och funktion. Att i detta läge tillmötesgå reservanternas om ytterligare medelstilldelning till länsstyrelserna skulle kosta statskassan ca 4 milj. kr. Utskottsmajoriteten följer jordbruksutskottets yttrande och tycker att man bör ta ställning till

Prot. 1985/86:139
13 maj 1986

Anslag till länsstyrelserna m. m.

nämnda utredningar. Det statsfinansiella läget är kärvt, och vi tycker att det är en rimlig avvägning som departementschefen här har gjort. Därmed yrkar jag avslag på reservation nr 2.

Reservation 3 gäller dataresurserna vid länsstyrelserna. Det är i dag tre länsstyrelser som saknar s. k. egenlänsdator; det är Blekinge, Gotlands och Jämtlands län som motionärerna anser styvmoderligt behandlade. Sakläget är följande: De länsstyrelser som i dag saknar s. k. egenlänsdator hämtar uppgifter från andra håll, och det är långt ifrån klart att man i framtiden behöver den ursprungliga datautrustning som de flesta länsstyrelser i dag använder. Den nuvarande utrustningen används för en mängd områden, varibland skattemyndigheten är en av många användare. Med denna motivering yrkar jag avslag på denna reservation.

Reservation nr 4 gäller statsbidraget till medborgarvittnen, vilket vpk vill skall utgå även i fortsättningen. Det har hittills utgått ett statsbidrag om 600 000 kr. Nu föreslår departementschefen att detta bidrag skall slopas fr. o. m. nästa budgetår främst av statsfinansiella skäl. Utskottsmajoriteten följer departementschefens förslag. Därmed yrkar jag avslag på reservation 4 av vpk.

Reservation 5 är en följdreservation. Den handlar om de 4 miljoner som Siw Persson och folkpartiet vill ha. Jag yrkar avslag på den reservationen samt till sist även på följdreservation nr 6 om ett anslag på 600 000 kr.

Jag yrkar med detta, herr talman, bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter och avslag på de sex reservationer som finns fogade till utskottets betänkande.

Anf. 87 BERTIL DANIELSSON (m):

Herr talman! Magnus Persson påpekar alldeles riktigt att det pågår en översyn av försvarsenheternas resursbehov. Mot denna bakgrund är det märkligt att utskottsmajoriteten under pågående översynarbete är beredd att skära ned anslagen. Det tycker jag är märkligt. Kan man inte lugna sig litet och se vad den här översynen ger, och låta de pengar som hittills utgått utgå även i fortsättningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Mom. 3 (försvarsenheternas resursbehov inför det kommande budgetåret)

Utskottets hemställan bifölls med 236 röster mot 69 för reservation 1 av Rolf Dahlberg och Ingela Gardner. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 4 (ökade resurser vid länsstyrelsernas naturvårdsenheter)

Utskottets hemställan bifölls med 260 röster mot 47 för reservation 2 av Karl-Göran Biörsmark och Siw Persson.

Mom. 7 (statsbidraget för medborgarvittnen)

Utskottets hemställan bifölls med 289 röster mot 16 för reservation 4 av Tore Claeson. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölles.

Prot. 1985/86:139
13 maj 1986

Meddelande om frågor

7 § Kammaren beslöt att förhandlingarna skulle fortsättas vid morgondagens sammanträde.

8 § Anf. 88 ANDRE VICE TALMANNEN:

På morgondagens föredragningslista upptas utrikesutskottets betänkanden nr 17, 26, 18, 25, 21, 22, 23, 24 och 31 i nu angiven ordning främst bland två gånger bordlagda ärenden.

9 § Anmäldes och bordlades

Proposition

1985/86:174 Överenskommelse med Danmark om beskattning av s. k. gränsgångare, m. m.

10 § Anmäldes och bordlades

Motion

1985/86:564 av *Lars Werner m. fl.*

Kärnkraftsolyckan i Tjernoby

11 § Anmäldes och bordlades

Finansutskottets betänkande

1985/86:32 Kronoholmarnas framtida disposition (prop. 1985/86:110)

Trafikutskottets betänkanden

1985/86:17 Anslag till SJ-koncernen, m. m. (prop. 1985/86:100 delvis)

1985/86:18 Anslag till Ersättning till lokal och regional kollektiv persontrafik (prop. 1985/86:100 delvis)

1985/86:23 Anslag till Transportrådet, m. m. (prop. 1985/86:100 delvis)

12 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 13 maj

1985/86:544 av *Margareta Persson* (s) till justitieministern om förbud mot tävlingar i "dvärgkastning":

I vissa länder har s. k. dvärgkastning blivit en populär sport. Tävlingen går ut på att man skall kasta människor som är kortväxta så långt som möjligt.

Prot. 1985/86:139
13 maj 1986

Meddelande om frågor

Enligt uppgift är nu denna "sport" på väg till Sverige, förberedelser för tävlingar i vårt land lär pågå.

Det är en djupt omänsklig hantering. Det kränker grovt människovärdet hos kortväxta. Om dessa tävlingar tillåts i Sverige, finns det uppenbara risker för att negativa attityder till handikappade pånyttföds.

Med hänvisning till ovanstående vill jag fråga:

Kommer justitieministern att se till att tävlingar i s. k. dvärgkastning inte får förekomma i Sverige?

1985/86:545 av *Lars De Geer* (fp) till försvarsministern om översvämningarna i Västerdalälven:

Under de senaste åtta månaderna har Västerdalälvens dalgång två gånger drabbats av våldsamma översvämningar, som bägge gångerna vållat skador för miljontals kronor för de i dalgången bosatta. Dessa drabbas desto värre som försäkringsbolagen endast ersätter översvämningsskador som orsakats av dammbrott och andra katastrofer på av människan uppbyggda anläggningar. Översvämningshotet i dalgången kan elimineras med en eller flera åtgärder:

1. Byggnad av enkla dammar längs älvstränderna på de platser där vattnet nu strömmar ut över bygden.

2. Rensning av forsackarna på ett tiotal öppna forsar, varigenom de tröskeeffekter som dessa forsar i dag har på vattenmassorna elimineras.

3. Om ovanstående åtgärder ej löser problemet, tvingas man överväga att bygga en damm över älven vid Hälla. Nackdelarna ur miljösynpunkt med denna damm är påtagliga, men uppvägs i viss mån av att ett stort byggprojekt i Dalarna är önskvärt ur sysselsättningssynpunkt, och av att en del av kostnaderna kan betalas av den elkraft som ett till dammen hörande kraftverk skulle ge.

Mot ovanstående bakgrund önskar jag rikta följande fråga till försvarsministern, varvid jag är medveten om att även energi- och miljöministern kan bli det statsråd som besvarar frågan:

Är statsrådet beredd att tillsätta en utredning som allsidigt belyser vilka åtgärder som kan vidtas för att förhindra de upprepade översvämningarna i Västerdalälvens dalgång och även beröra hur kostnaderna för dessa åtgärder bör fördelas mellan enskilda personer, företag, kommuner och stat?

1985/86:546 av *Paul Lestander* (vpk) till statsrådet Birgitta Dahl om åtgärder för att minimera dioxinutsläpp från bilar:

Enligt uppgift har man vid mätningar av dioxinutsläpp från bilar funnit att bilismen står för lika stora utsläpp av dioxiner som ett tiotal stora söpförbränningsanläggningar.

Mot bakgrund härav vill jag fråga statsrådet Dahl:

Vilka åtgärder tänker statsrådet vidta för att minimera bilismens dioxinutsläpp?

1985/86:547 av *Paul Lestander* (vpk) till försvarsministern om åtgärder för att minska sårbarheten inom försvaret:

Prot. 1985/86:139
13 maj 1986

Meddelande om frågor

Sveriges försvarsutgifter har ökat under en lång följd av år. Trots dessa ökning saknas skyddsrum för en stor del av befolkningen. Den otillräckliga tillgången på skyddsmasker, en alltmer centraliserad livsmedelsproduktion och ett alltmer utbrett elberoende har ökat vår sårbarhet. De mycket betydande resurser som satsas på försvaret borde fördelas så att civilförsvaret och civilskyddet i vid mening gavs större andel av försvarsanslagen.

Mot ovanstående bakgrund vill jag fråga försvarsministern:

Vilka åtgärder avser försvarsministern vidta för att inför förestående försvarsbeslut förändra inriktningen av vårt försvar, så att sårbarheten minskas och därmed vår totalförsvarsförmåga förbättras?

1985/86:548 av *Karl Boo* (c) till kommunikationsministern om planerna på att riva upp rälsen på delar av inlandsbanan:

Enligt pressuppgifter avser SJ att hos regeringen begära tillstånd att få riva upp delar av inlandsbanan, bl. a. sträckan Mora-Sågen. Detta skulle spolia möjligheterna att fullfölja det gällande beslutet om återuppbyggnad av inlandsbanan. Något medgivande att riva upp rälsen på sträckan Mora-Sågen bör därför inte ges.

Med anledning av vad som ovan anförts vill jag fråga kommunikationsministern:

Avser regeringen att tillstyrka SJ:s begäran om att få riva upp rälsen på sträckan Mora-Sågen?

1985/86:549 av *Margareta Persson* (s) till socialministern om socialstyrelsens praxis rörande tillstånd till sena aborter:

Ansökan om abort beviljas alltid efter 18:e graviditetsveckan om skälet är befarad fosterskada eller konstaterad missbildning hos fostret. Socialstyrelsens rättsliga råd låter föräldrarnas önskan och bedömning vara avgörande, och man avstår från att försöka "gradera" fosterskador. Abort beviljas, även om fosterskadorna är ringa. Man kan inte utesluta att föräldrar inte fått tillräcklig information om de befarade skadorna, utan "luras" till en sen abort. Det är ytterligt tveklaktigt om abortlagens 3 §, som säger att "synnerliga skäl" måste föreligga, verkligen följs.

Det pågår för närvarande en intensiv debatt om fosterdiagnostik. I den debatten är det viktigt att hävda alla människors lika värde. I socialutskottets betänkande 1984/85:11 sägs att man vill att socialstyrelsen ger en preciserad redovisning för sin praxis vid bedömningen av vad som anses vara synnerliga skäl till abort.

Någon sådan redovisning har inte gjorts av socialstyrelsen. Det är synnerligen angeläget att en sådan genomgång nu görs.

Prot. 1985/86:139

13 maj 1986

Kommer statsrådet att ta initiativ till att en genomgång görs för vilken praxis som skall råda vid sena aborter?

Meddelande om frågor

13 § Kammaren åtskildes kl. 17.55.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Gunborg Apelgren

Förteckning över talare
(Siffrorna avser sida i protokollet)

Prot.
1985/86
139

Tisdagen den 13 maj

Talmannen 3, 10, 19, 24
Andre vice talmannen 37, 44, 65
Aglert, Per Arne (fp) 28, 30
Bergqvist, Jan (s) 53, 56, 57, 58
Bjelle, Britta (fp) 38, 41, 42, 44
Björzén, Karl (m) 33, 36
Boo, Karl (c) 17, 24, 27, 28
Danielsson, Bertil (m) 63, 64
Fleetwood, Elisabeth (m) 18
Fogelberg, Margareta (fp) 19, 23
Forslund, Bo (s) 36
Franzén, Ivar (c) 59
Franzén, Tommy (vpk) 34, 48, 51, 52, 55
Godin, Sigge (fp) 4, 8
Göthberg, Kerstin (c) 21, 23
Hammar, Bo (vpk) 62
Hedfors, Lars (s) 39, 42, 43, 44
Josefson, Stig (c) 39, 41, 43, 44, 48, 56
Karlsson, Ingvar, i Bengtsfors (c) 5, 9
Karlsson, Mats O (s) 26, 27, 28, 30
Lestander, Paul (vpk) 11, 15, 16
Magnusson, Göran (s) 60
Möller, Ewy (m) 37, 40, 43
Nilsson, Anders (s) 13, 16, 17, 21, 23
Olsson, Leif (fp) 34, 46, 51, 52, 55
Persson, Gustav (s) 6, 9
Persson, Magnus (s) 63
Persson, Siw (fp) 61
Petersson, Karl-Anders (c) 35
Stjernlöf, Håkan (m) 10, 20
Wachtmeister, Knut (m) 44, 50, 51, 54, 57, 58
Wennerfors, Alf (m) 4

